

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

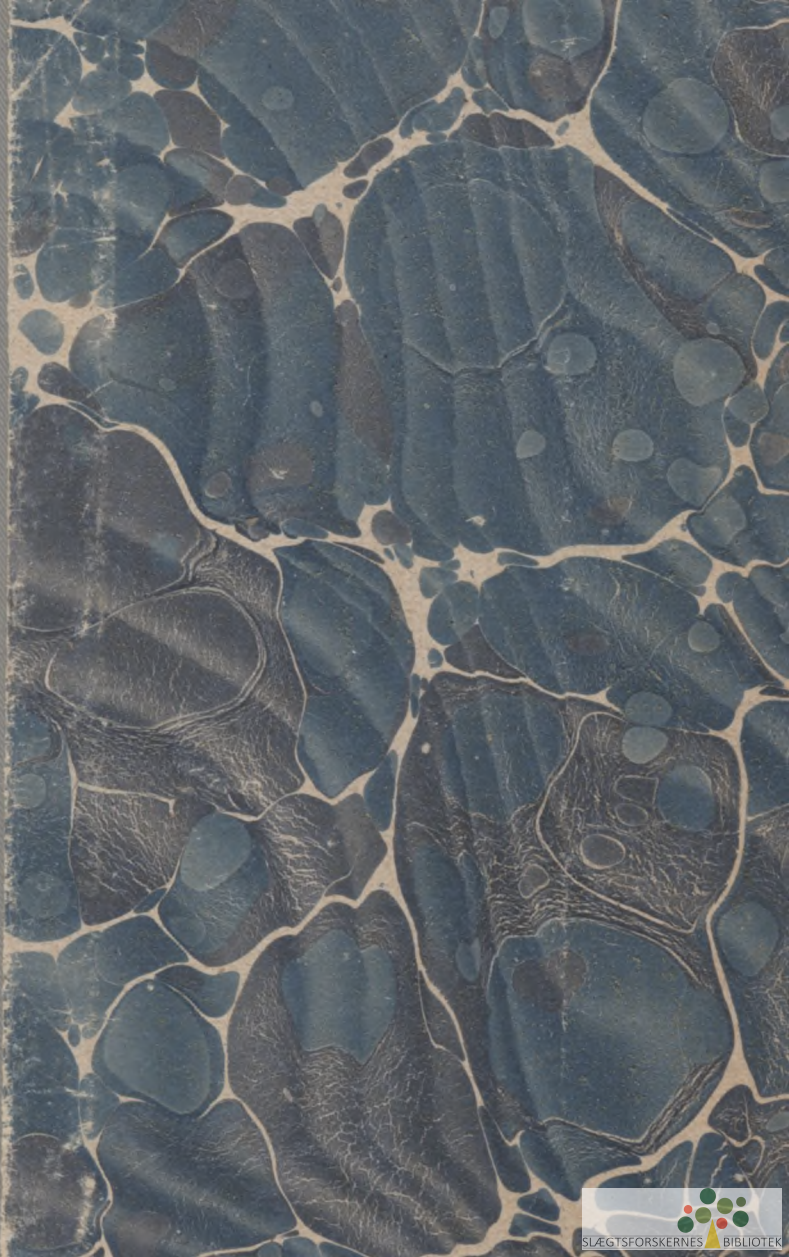
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

MALTHE CONRAD BRUUN.

At jeg undertegnede er Forfatter og Redigør
af og i alle Maader ansvarlig for Olevstet:
Generalføielse Examination over en Republikaner,
o. J. v. til Raad forord under Tygend og Ordl.
Lind den 2 den Apr. 1798. M. Bruun

Malte Konrad Bruun.

En biografisk Skildring

ved

Fr. Birkedal-Barfod.

København.

C. A. Reitzels forlag.

1871.

Bianco Enzo's Bogtrykkeri ved G. S. Mubie.

Min kære, trofaste Fader,

den aandrige Fortæller

af

Fædrelandets Historie,

tilegnes

med Ærlighed og Taknemmelighed

dette lille Arbejde.

Fortale.

Som Lærer i Literaturhistorie i en lille Pigeskole har jeg været nødt til at sætte mig ind i de Personers Liv og Virksomhed, som i de sidste halvandet Hundredeaar have deltaget mer eller mindre i vor Literaturs Udvikling. Den Tid, som da nærmest tiltraf sig min Opmærksomhed, var de 50 Aar fra 1770—1820, som i mange Henseender er et af de interessanteste Afsnit i vor Literaturhistorie. — Det blev mit Dnsste engang, naar jeg kunde faa Tid dertil, at behandle hele dette Afsnit i et Skrift, bygget paa nøjagtigt Kildestudium. Hvorvidt dette nogensinde vil ske, maa Tiden vise. Foreløbig besluttede jeg kun at behandle en Mands Liv og valgte da Malte Bruun, baade fordi han i høj Grad havde vakt min Interesse, og fordi der hidtil ikke fandtes nogen egentlig Biografi af ham. Den bedste og vel igrunder den eneste, som hidtil er fremkommen, er givet af Hr. Grosferer Julius Kée i „Fædrelandet“ for 1868 Nr. 45—46. Imidlertid forekommer heller ikke denne mig ganske tilfredsstillende, og som Feuilleton i et Dagblad er den muligvis allerede gemt og glemt, støndt den

fortjente en bedre Skæbne; derfor vil mit Arbejde maaske ikke være ukærkomment for dem, som finde Glæde i at kende Danmarks Historie og de Mænds Liv og Virksomhed, der have udbredt Danmarks Navn blandt Fremmede.

Der har foruden Bruuns egne Skrifter været en fyrrethve Kildekrifter at gennemgaa; men Nekrologien i «Le Globe» for 1826, hvilket Blad ikke findes paa Bibliothekerne, og den berlinske „Staatszeitung“ for 1826 har jeg ikke kunnet opdrive. De Uddrag, der findes af «Le Globe», har jeg altsaa fra andre Artikler. Ligeledes har jeg benyttet N. Nyerups og H. L. S. Windings Brevsamlinger, som findes paa Univ.-Bibl.

— Angaaende Ketskrivningen maa jeg sige det Samme som næsten Enhver, der udgiver en Bog i denne forvirrede Tid, at der er fulgt en Middelsøj, som baade Forlægger og Forfatter have kunnet gaa ind paa. At afstrykke de Breve og Digte af M. B., der ere tagne af Blade eller Skrifter, med den Ketskrivning, der var brugt i disse, vilde vel være urimeligt, da det er høist sandsynligt, at det ikke er Forfatterens, men Udgiverens Ketskrivning, der er brugt. I de Breve derimod, som jeg har forefundet i Manuscript, er Brevskriverens Ketskrivning fulgt.

Regentsen d. 16de Juni 1871.

Forfatteren.

Malte Konrad Bruun.

Det er desværre en Skæbne, som ofte er overgaaet vort Fædreland, at Mænd, hvis Bugge stod i Danmark, have søgt og fundet Berømmelse i fremmede Lande, saa de have arbejdet til Held og Ære for et fremmed Folk og tilsidst have fundet deres Grav langt borte fra deres Fødeland. Ofte har det vel været deres egen Mangel paa ægte Fædrelands-kærlighed, der har drevet dem bort; ofte har vel vort Fædrelands ringe Størrelse og Fattigdom tvunget dem til at søge et andet Hjem; — men, desværre! ikke saa sjelden har Fejlen ligget hos en ufri og udanst Regering og havt sin Grund i en religiøs eller politisk Smaalighedsaand, der har gjort det umuligt for frie og selvstændige Mænd at leve og virke her. — Dette var Tilfældet med den Mand, hvis Minde disse Linier skulle søge at opfriske hos hans Landsmænd.

Malte Konrad Bruun blev født i Thisted i Thy den 12te August 1775. Han var ældste Søn (der var ialt 13 Børn) af en velhavende Godsejer, Adolf Kristian Bruun († 1800), Justitsraad, Amtsforvalter og Ejer af Hovedgaarden Ulstrup i Thy, og Anne Kristine (Lange?) v. Hoff († 1823), ældste Datter af Major Malte Sehested v. Hoff og Anna Meulengracht Schow. Hans Farfader var Justitsraad Oluf Bruun, Byfoged i København, der var gift med Konradine Sofie Rostgaard, en Datter af Conferentsraad Frederik Rostgaard, der saaledes var hans Faders Morfader. *)

Hans Fader sparede Intet for at give ham en saa god Opdragelse som muligt. Fra sit 5te Aar nød han privat Undervisning i Hjemmet (blandt Andre af Rasmus Fog, der senere blev Domprovt i Viborg), men sendtes i en meget ung Alder til København, hvor han forberedtes til Universitetet af Hans Roefoed, der døde som Præst i Aversø og Tøstrup, og, endnu ikke fuldt 15 Aar gammel, underkastede han sig Examen artium, som han bestod med offentlig Udmærkelse i Maj Maaaned 1790. 3 October samme Aar tog han den filologiske Examen og det

*) Th. S. Erslew: „Forfatterlexicon“, I. S. 424, og „Supplement“, I. S. 257; jfr. Fr. Thaarup: „Fædrelandsk Retrolog“ for 1821—26, S. 441.

følgende Aar ved samme Tid den filosofiske Examen, begge med bedste Karakter. Hans Fader, der havde Besættelsesret til et Præstefald, ønskede, at han skulde lægge sig efter Theologien, for at han kunde faa dette, og han begyndte ogsaa at høre theologiske Forelæsninger, ja deltog endog enkelte Gange i Professor D. G. Moldenhawers Disputerøvelser. Men den fjerde Aar ældre Otto Horrebow (ivrig for den franske Deisme, som repræsenteredes af Voltaire; død 1823 som Vicedecanus paa Communitetet) havde ikke ringe Indflydelse paa hans theologiske Meninger, og han indfaa snart, at han ikke buede til at være Theolog. Han prøvede da Jura og hørte nogle juridiske Forelæsninger, men opgav ligeledes snart den Vej. Han havde helt andre Interesser, havde et ganske andet Maal for sig end de tørre Studeringer og havde allerede engang, før han blev Student, forudsagt, hvad han vilde blive. En Dag, da der var Gæster hos hans Forældre, drøftede man det Thema, hvad der skulde blive af Malte, naar han blev Student. Han afbrød da Samtalen med de Ord: „O, Moder! det skulde gøre mig meget ondt, hvis jeg ikke engang skulde komme til at staa ved Siden ad Heiberg.“ *)

*) R. M. Petersen: „Literaturhistorie“, 1ste Udg., V, 1. S. 420—21.

Det var just i den franske Revolutions mest stormende Periode, at Malte Bruun kom til København, og det var umuligt Andet, end at de store Begivenheder og de berusende Frihedsideer maatte gøre et mægtigt Indtryk paa det unge Menneske, der med Skarpsindighed, Bittighed, Lune og et varmt Hjærte forbandt en ildfuld Aand, Higen efter Udmærkelse og Lyst til at glimre med sine store Talenter. Han var et underlig sammensat Menneske: udvortes besteden, mild, næsten jomfruelig undselig; indvortes gærende og sydende. Han saa meget ungdommelig ud, var lille af Væxt, havde røde Kinder, blaa Øjne og gult, temmelig langt nedhængende Haar, var frygtfom og bly i Omgangslivet, meget begunstiget af Damerne, til hvilke han gerne holdt sig; i hans Gang som i hele hans Holdning var der noget Usikkert og Uroligt. Hans Haandskrift blev med hvert Aar mere og mere ulæselig, saa at han allerede herhjemme maatte dictere en Skriver, naar han hurtig skulde have et Arbejde færdigt. Han var venlig og tilbageholdende imod, hvem han kom i Berøring med, og gif gerne iblandt Studenterne under Navnet „Jomfru Bruun“. Hans Udtale var ravhydst, og han gif næsten altid klædt i en Hvergarns Kjole. Han dyrkede med Iver Musikken og blev i sine Studenteraar undervist i Fortepianospil af Søren la

Cour, der senere blev theol. Cand., men døde som Degn i Odder ved Aarhus. — Men, naar han fik Pennen i Haand, da var det, ligesom om han fik Krampe i Fingrene; djærv og hæftig, læf og staaansløs angreb han Personer og Meninger, indbildte og aabenbare Fejlgreb af Regeringen eller Samfundet. Med gløbende Iver tilegnede han sig den franske Revolutions baade politiske og religiøse Grundsætninger, hvilke han søgte at overføre i sit Fædrelands Jordbund.

Meget tidligt havde han begyndt at dyrke Poesien; allerede i sine første Studenteraar fik han, oftest under sit Navn, flere lyriske Digte indrykkede i „Minerva“, og saavel til dette Skrift som til „Samleren“, „Tris og Hebe“, „Tilskueren“ (tildels under Mærket *en*), „Nordia“, „Dana“, Poulsens „Nytaarsgave for Damer“ o. fl. a. leverede han en Mængde saavel poetiske som prosaiske Bidrag. Hans poetiske Aare var ikke meget righoldig; han digtede med stor Langsomhed og næsten med Anstrængelse, efter hvad Folk, der nøje kendte ham, forsikrede; han begyndte paa adskillige poetiske Arbejder, men fuldførte dem sjelden, fordi Digterkraften fattedes. Desuagtet er der enkelte lyriske Arbejder af ham, der kunne sættes ved Siden af flere af vor Poesies skønneste lyriske Digte. Flere af hans Poesier vare Oversættelser eller Efterligninger

og vare næsten alle kun Smaating; men de vakte dog Forventning om noget Større og Bedre og gjorde, at han kom i Berøring og sluttede Bekendtskab med de fleste af Datidens større Forfattere, og de samlede en ikke saa ringe Ynglingekreds omkring ham. Den endel ældre Jens Mikael Herzh, der dengang var Præst i Nærheden af Bruuns Hjem i Thy, men døde som Biskop i Ribe, var ham en kær Omgangsvæn, naar han opholdt sig i Sjælland. Blandt dem herinde i København, som han omgikkes, vare Brødrene Mynster, dog navnlig D. S. Mynster. J. P. Mynster derimod, der var et Par Maaneder yngre end Bruun og et halvt Aar senere Student, og som nærede en stor Hengivenhed for Bruun, brød denne sig ikke stort om, og der udviklede sig aldrig noget inderligere Forhold imellem dem. Med Professor Rasmus Nyerup, der redigerede „Lærde Efterretninger“, hvori Bruun var Medarbejder (under Mærket *Bog*), stod han af den Grund i levende Forbindelse. Det Samme var Tilfældet med R. Henrikken Pram, medens han bestyrede „Minerva“; da Pram 1791 fratraadte Redactionen, og R. L. Rahbek overtog den, holdt Bruun op at skrive deri, da han rimeligvis, som Rahbek selv mener,*) havde

*) R. L. Rahbek: „Erindringer af mit Liv“, IV. S. 384.

et Horn i Siden paa ham for en og anden Yttring i „Tilskueren“ om vore unge Forfattere, hvortil han maaske stiklede i følgende Vers af sin Satire „Dp-rørsfnuserne“:

„Bed Synet af en Bog I spørge strax:
 Hvor trykkes det? hvad hedder dens Forfatter?
 Hvor gammel er han? herpaa kommer Alting
 I lærde Sager an; ja! man maa ønske,
 Det blev befalt, hver Autor skulde vise
 Sin Døbefeddel frem, før han fik Lov
 At skrive; thi det er jo uforstammet,
 At Folk paa tyve Aar tør drifte sig
 At vide eller tænke mer og bedre,
 End Folk paa tred've, ja tør vise det
 Paa Prent! — Nu Stavne, hvormeget
 Veroer ej derpaa! stod en Baggesens,
 En Thaarups Navn paa yngre Skjaldes Vers,
 O, da var det guddommeligt og fejlfrit,
 Men skrive anonymt. Gud bevar' os!“

Kahbek lærte senere Bruun at kende i Skuespilhuset og i det dramatisk-litteraire Selskab, og, siger han, „jeg blev snart indtaget af hans personlige Elst-værdighed, hans Blidhed, hans Varme for alt Ædelt og Godt, hans ualmindelig rene Sæder, ligesom ogsaa i Uldebrandens Dage hans Rasthed, Tjenstfærdighed,

personlige Uforsagthed bragte ham højt i min Gunst.“
 Rahbek gav følgende Karakteristik af Bruun:
 „Hvad Camille Desmoulins sagde om General Dillon,
 siger jeg om Bruun: „Dillon, sagde han, er hverken
 Royalist eller Republicaner, hverken Aristokrat eller
 Demokrat; han er Soldat; hvor han ser Arbejd og
 Ære for sin Kaarbe, der tjener han.“ W. C. Bruun
 er Skribent, og, hvor han ser Æmne for sit Talent,
 griber han sin Pen.“ Denne Karakteristik er vist
 temmelig rigtig; i det Mindste havde flere af hans
 Samtidige samme Mening om Bruun. Saaledes
 siger J. P. Mynster om ham: „Hans jomfruelige
 Udseende bebudede ingenslunde en Person, der havde i
 Sinde at omstyrte Troner. Hans senere Færd har
 ogsaa vist, at de revolutionaire Sætninger just ikke
 vare Grundsatninger hos ham.“ At han ikke skrev
 for andre Fordel, fremgaaer af hele hans Liv. Hans
 Fader var formuende, og han selv havde, hvad han
 behøvede, især da han levede meget tarveligt. Engang,
 da en af Bruuns Venner tog ham i Forsvar lige
 over for en Modstander og forsikrede, at han ikke
 skrev for Fordel, fik han til Svar: „Nej, men for
 Winding!“ (saaledes hed Forlæggeren). Der var en
 anden bekendt Skribent (Malte Kristian Møller,
 en ivrig Kantianer, som døde 1834 som Redacteur af
 „Berlingske Tidende“), der havde samme Fornavn

som Bruun; han gif i Almindelighed i Bruuns Omgangskreds under Navnet Malle contra Bruun, da man vilde betegne Contrasten mellem „Flyvebladenes bedste Skribent og det blide, gode Menneske“ *).

Som vi allerede have sagt, havde Bruun meget tidligt en udbredt Forfattervirksomhed. Foruden de Ikrifte Ting, der udgif fra hans Haand, fandtes der flere profaiske Afhandlinger af ham i de fleste Blade og Tidskrifter, som dengang udkom; ja han begyndte endog selv Udgivelsen af en Theaterjournal (s. nedenfor). Hans fleste Afhandlinger vare Kritik over Theater og Poesi; men snart tog han Ordet for religiøs og politisk Frihed. Han, hvis Fader havde været en af de 102 norrejydske Godsejere, der med Kammerherrerne Beenfeldt og Rüttichau i Spidsen 1790 indgave til Kronprindsen det saakaldte Tillidsbrev imod Stavnsbaandets Ophævelse, han skrev nu med Kraft for Borger- og Bondestandens Frihed. Det første ligefrem Politiske, som han skrev, var „Vækkeren, et Blad for Menigmand“, for „de Medborgere, som ikke have Tid at læse store Bøger“; det udkom 1794. Hvad han her vilde vise, var, at alle Mennesker efter Naturen og Guds Anordning vare frie og lige, at

*) R. L. Rahbek: „Erindringer af mit Liv“, IV. S. 391.

Alle havde baade Pligter og Rettigheder, at Love vare nødvendige, og at Alle skulde staa lige overfor disse. Øvrigheden er ikke Folkets Herre, men Lovens Udøver og Fortolker. Hvert enkelt Individ er Lovens Tjener, men hele Folket dens Herre. „Alle Mennesker ere bestemte til at vorde lykkelige. Alle have altsaa lige Rettighed til at blive det. — Alle Mennesker ere bestemte til at gøre hinanden saa lykkelige som muligt. Alle have altsaa lige Pligter at efterkomme.“ Til al Uheld stete der just samtidig med, at „Bækkeren“ udkom, nogle Tumulter inde i København blandt Tømmersvendene, der ikke vilde arbejde, fordi nogle af Tømmermester Hallanders Svende vare satte paa Vand og Brød. Dette blev fremsført som en Anledning til Bruuns Skrift, og, da 3 Nr. vare udkomne (8de, 11te og 15de Avgust), blev Trykningen standset, og Sag anlagt mod Bogtrykkeren, Enken Svare og hendes Factor og Svigersøn H. L. S. Winding, da Skriftet var anonymt. Bogtrykkeren forsikrede, at han havde havt Manuscriptet over en Maaned før Tumulterne, og Defensor, Højesteretsadvocat R. Klingberg, forsvarede Skriftet paa det Bedste og fremhævede, at Forfatteren havde erklæret „Lag for en Virkning af Forfædrenes Banfundighed“ og derfor ikke havde snakket Mængden efter Munden. Det hjalp Altsammen Intet. Retten mente,

at det „aabenbar tilkendegiver en oprørst Hensigt“, og Bogtrykkeren blev idømt en Mulct paa 200 Rd. — „Bækkeren“ blev heller ikke for godt modtagen af de andre Frihedsmænd; hverken Rahbek eller Heiberg syntes om den eller havde ønsket, at den var kommen ud, og det var en almindelig Mening, at den kun gjorde Skade ved de ungdommelige Udtalelser og dens Mangel paa alvorlig Bestindighed, at den gav Frihedens Fjender Vaaben i Hænde og retfærdiggjorde Regeringens stærkede Strængthed imod Pressen. Flere betragtede dog Sagen fra et andet Standpunct og ønskede at tilkendegive den uavngivne Forfatter deres Tilfredshed med hans politiske Skribentvirksomhed. Derfor udstedtes d. 1ste April 1795 følgende trykte Subscriptionsindbydelse:

„Nogle Venner af almindelig Oplysning erkjende den uavngivne Forfatter af Ugebladet Bækkeren værdig til et Agtelsestegn for endeel i bemeldte Blad fremsatte vigtige og nyttige Sandheder; de have derfor besluttet igjennem Forlæggeren at tilsende ham en passende Foræring. Da muligt flere af deres Medborgere heri tænke lige med dem, have de ikke skullet undlade at tilkjendegive denne Beslutning, om disse maaskee ville bidrage til dens Udførelse. Der skal til sin Tid vorde aflagt Regnskab over Anvendelsen af det Indkomne.“

Paa et paa Universitets-Bibliotheket opbevaret Exemplar af denne Subscriptionsindbydelse have to Mænd under Mærkerne —h og —r tilsammen tegnet dem for 60 Speciedalere.

— Ved Begyndelsen af Theatersaisonen 1795—96 begyndte P. H. Haste Udgivelsen af Maanedsskriftet „Thalia“, som alene skulde omhandle Theatret, og en Maanedstid efter, sidst i November, begyndte M. R. Brunn paa Boghandler A. Soldins Forlag Udgivelsen af „Evada, et Magazin for Theatrets Philosophie, Litteratur og Historie“, hvoraf udkom 27 Nr., og som sluttede i October 1796, — ogsaa et Theaterblad, men af et lærdere Udseende og af langt mindre praktisk Nytte. Haste skrev virkelig gode Theaterkritiker, kritiserede saavel Stykkerne selv som Skuespillernes Udførelse af deres Roller; men han havde kun faa Abonnenter og maatte opgive sit Forehavende ved Saisonens Slutning. Bruuns „Evada“ havde et mere broget Indhold: foruden enkelte mindre Theaterkritiker indeholdt det Digte, Brudstykker af bekendte Dramaturgers Afhandlinger, Stridigheder osv.; men det vandt dog saa megen Opmærksomhed, at Rahbek længe derefter lod Stykker deraf optrykke paany. Da Bruun maatte flygte fra Danmark, overtog H. B. Lundbye Redactionen af „Evada“, og Rahbek leverede en omfangsrig Kritik af D. J. Samsoes „Dyveke“

der havde til Overskrift „Over de vigtigste Charakterer i Sørgespillet Dyrveke.“

Vi have hørt, at Bruun i sin tidligste Ungdom havde yttret, at det skulde gøre ham ondt, om han ikke engang kom til at staa ved Siden ad Heiberg. Paa en Maade gik dette hans Ønske ogsaa i Opfyldelse, idet deres Skæbne blev hinandens temmelig lig; men disse to Mennesker kunde dog aldrig ret sammen. En svær Strid opstod imellem dem om, hvem der paa Theatret skulde spille Sigbrits Rolle i Samsøes Sørgespil „Dyrveke“. Det var den saakaldte „Dyrvekefejde“. Bruun var en entusiastisk Beundrer af Mad. Rosing. Han havde engang forfattet en Sang, som han vilde have affungen ved hendes Beneficforestilling; men, da Rahbek fik det at vide ved et Exemplar af Sangen, som Bruun havde lagt ind til ham hos Schulk, blev han bange for, hvorledes det vilde løbe af, samt at hun skulde høre ilde derfor, og løb Dyrveken rundt for at faa fat paa Bruun og faa det forpurret. Det lykkedes ham ogsaa, og Sangen kom i Stedet for i „Lilskueren“. Noget Tid efter var Bruun paa et Bal bleven foresillet for Mad. Rosing, og hans Begejstring var stegen. — Ved Festsforestillingen i Anledning af Kongens Fødselsdag (30te Januar 1796) skulde „Dyrveke“ opføres. Samsøe havde egentlig skrevet Sigbrits

Rolle for Mad. Preisler; men Rahbek og Kierulf fik ham til at bestemme sig for Mad. Rosing, og hun fik da Rollen at udføre. Da hun havde spillet Rollen tre Gange, maatte hun en Tid holde op at spille paa Grund af sin forestaaende Nedkomst, og „Dyveke“ blev da lagt hen. Det var imidlertid kommet ud blandt Publicum, at Samsøe, der var død d. 24de Januar, egentlig havde bestemt Rollen for Mad. Preisler, og Flere vare forbittede over den Uret, man mente, der var begaaet imod hende. Heiberg skrev flere Stykker i Adresscavisen og tog Ordet for Mad. Preisler, om hvem han mente, at hun i omtr. 4 Aar var bleven tilfidesat for Mad. Rosing, og forlangte, at hun i Mad. Rosings Sygdom skulde spille Sigbrits Rolle, som hun allerede havde indstuderet for at kunne afløse Mad. Rosing, hvis denne ved Festsforestillingen pludselig skulde blive syg. Heiberg gik ind blandt Andet, at Skylben for Mad. Preislers Tilfidesættelse ikke laa hos den af Kongen ansatte Theaterdirection, men hos et Comité secret i Rosings Hus, der hemmelig styrede Skuepladsen, og hvis Hoved Rahbek var, medens M. R. Bruun var et af dens Medlemmer. Bruun tog til Genmæle herimod, og først i „Svada“ (Nr. 13 og 14), senere i Adresscavisen blandede han sig i Striden paa en temmelig overmodig og hæftig Maade. Rahbek

forfikkrede flere Gange Heiberg, at der aldeles ikke fandtes nogen saadan hemmelig „Theaterbestyrelse“; men Heiberg havde nu engang faaet den fixe Ide og vilde ikke lade sig sige. Striden mellem Heiberg og Bruun blev haefligere og haefligere og udeartede saaledes, at Rahbek med Tøje sagde, at „kun Fanden, Dplysningens, Frihedens, Videnskabens Tjender havde Fryd deraf.“ Bruun forivrede sig endog saaledes, at han kaldte Heiberg en Løgner, og Heiberg svøer, at han vilde sagsøge Bruun derfor. Aristokratiet jublede ved at se de to Demagoger i Haarene paa hinanden og den ene beredt paa at faa den anden dømt æreløs. Der maatte for alle Ting en Fred staffles tilveje, og baade Rahbek og Bram søgte at faa denne sluttet, dog uden Held. Da bestemte Rasmus Nyerup og Enevold Falsen at faa et Forlig bragt tilveje. Bruun skulde just til at have en ny og alvorlig Sag med Generalfiscalen (for „Aristokraternes Catechismus“) og var meget tilbøjelig til at slutte Fred, og Heiberg samtykkede i at mødes med ham hos Klingberg. Her fremlagde Heiberg et Forslag til en gensidig Erklæring; Bruun forkastede det og skrev et andet, som Heiberg antog. Denne Erklæring blev offentliggjort: Bruun tilbagekaldte Ordet „Løgner“ og erklærede, at han ikke havde høvt i Sinde at krænke Heibergs borgerlige Ære og

Agtelse; Heiberg erklærede, at Bruun ingen Del havde havt i Mad. Preislers Tilfidesattelse, og at han ikke med Udtrykket «Comité secret» havde havt til Hensigt at krænke Bruuns borgerlige Agtelse. Efter Forligets Slutning gaves der Maaltider hos Heiberg, Klingberg, Falsen, Nyerup og Hornemann; men Bruun blev ikke buden til Heibergs. Der var i Grunden kun Vaabenstilstand imellem dem. *)

I denne Strid var han ogsaa stødt sammen med E. Falsen. Denne havde i „Festen i Valhal“, der ligeledes opførtes ved Festsforestillingen, ladet Hermoder sige om Danmark: „Der Tankens Ytring er som selve Tanken fri.“ Dette, sagde Bruun, var enten Smiger eller Løgn („Ewada“ Nr. 13), og saa mundhuggedes de derom nogen Tid, uden at det dog kom til videre Ubehageligheder som med Heiberg. **)

— Han vedblev sin Skribentvirksomhed i det samme Spor, han havde begyndt, med adskillige mafferede Angreb paa Regeringen. For „Jerusalems Skomagere Reise til Maanen“ (1795—96) og „efterladte

*) Th. Overskov: „Den danske Stueplads“, III. S. 646—57; jfr. J. Kragh Høst: „Erindringer“ S. 39—40 og Rahbek: „Erindringer af mit Liv“, IV. S. 439—42.

***) N. M. Petersen: „Literaturhistorie“, V. 1. S. 424. Anm.

Papirer" (1795; Nr. 5—16 vare af Horrebom), „Doprøksnuferne" (1795) o. A. fik han den ene Sag efter den anden. Han skrev et flydende og smukt Sprog; men han havde næppe vaft nogen hynderlig Opmærksomhed, dersom han ikke havde læmpet sig efter Tidens Aand, og hans Skrifter fandt mere Læsere ved deres driftige Tone end ved deres indre Værd. Inden han endnu var 21 Aar, udkom hans „Aristokraternes Catechismus", et Skrift, fuldt af Angreb saavel paa Religionen som paa den arvelige Enevoldsmagt. Dens fulde Titel var: „Aristokraternes Catechismus, eller kort og tydelig Anviisning til den alene saliggjørende politiske Tro. Med et Anhang af aristokratiske Psalmer. Til Troens Bestyrkelse hos de Eenfoldige og de Vantroes Ombendelse. Kbhvn. 1796." Han søger her at gøre Aristokratiet latterligt; men det, at han har givet Bogen Form af en Katekismus, og at han hele Veien driver Spot med Religionen, maatte gøre hans Bog saa meget mere modbydelig og opvække ham mange Modstandere. I Fortalen, hvoraf Skriftets Karakter skinner godt frem, siger han blandt Andet:

„Og det er dog en aabenbare Sandhed,
 At naar man vober først at røre ved
 Den hellige Treenighed,

.

Cum ceteris
 Ecclesiae mysteriis,
 Saa falder baade Religionen
 Og Tronen!"

Og noget længere nede:

„O Kjøialisme, dig paakalder jeg,

.

Dit Navn lovsynges højt af Jordens Millioner,
 Og evigtrng, blandt Garder og Kanoner,
 Paa Frihedsgruus din Marmortrone staae!"

Biskop N. E. Valle indsendte „Aristokraternes Catechismus“ til det danske Cancelli, ikke paa Grund af Skriftets Angreb paa Religionen, men formedelst dets Angreb paa Statens Forfatning, da „Danske Lov“ bød, at, „hvo der har Kundskab om Forseelser mod Kongens Højhed, skal strax aabenbare det“. Præsten og Filosofen M. G. Birckner bebrejdede Valle hans Opræden i denne Sag, og det kom til en Pennesfejde imellem dem. *) Da det var kommet dertil, fandt Bruun, advaret af Pram, at det vist

*) J. Jens Møller: „Theologisk Bibliothek“, 1817, XII. S. 187—96 findes interessante Notitser om Valles Sagsanlægge mod Bruun og hans Fejde i den Anledning med Birckner.

var raadeligt at gøre sig usynlig. En af hans Venner yttrede til Rahbek, at man burde forsynne ham med Pistoler. Men hans Frygtfomhed var saa bekendt, at Rahbek raabte: „For Guds Skyld! ville I give hans Fjender Vaaben i Hænderne?“ Endelig i April Maaned (mellem d. 21de og 26de) flygtede han bort fra Byen for at drage til Sverrig. Der er blevet fortalt, at Bruun havde været skjult hos Nyerup; men i den nyerupske Brevsamling paa Univ.-Bibl. findes følgende Brev til Nyerup: „En Ven anmoder dem at være meget varfom angaaende M. E. B., da Politiet har nys om at han skal være i deres Hus, og faaet Ordre at paagribe ham.“ Nyerup tilføjer nedenunder, at Haandskriften ligner Prof. Sanders, samt: „NB. Bruun opholdt sig ikke hos mig.“ Det er jo dog muligt, at Bruun havde opholdt sig hos ham. Bruun gif nu ud til den ham helt ubekendte Papirmøller Kr. Drewsen paa Strandmøllen og bad ham om et Skjulested, til han paa en Vaad kunde komme til Hven. Drewsen, der havde holdt sig udenfor alle politiske og litteraire Stridigheder, blev ikke glad over dette Besøg og vilde ikke have ham i sit Hus, da han frygtede for Ubehageligheder, hvis man fandt ham der. Men han syntes dog ogsaa, at det var Synd at jage det unge Menneske bort igen, og han gemte ham da paa

„Springforbi“ (i et hult Træ?) og bragte ham selv hver Dag Mad og Vin i sine Kommer *), indtil han fik en Baad hos en Cancelliraad Holm, paa hvilken Bruun kunde sejle til Hven, ledsaget af en Søn af Holm, af H. G. Sveistrup, Huslærer paa Strandmøllen, og af Heloises Oversætter, stud. theol. Ole Albertsen. **)

Det var langt fra, at Alle billigede denne Bruuns Flugt. Man mente, at han burde finde sig i at ligge i den Seng, han selv havde redet; saaledes at løbe sin Vej var Tegn paa umandig Fejghed og en daarlig Samvittighed. Maaſte havde det heller ikke været nødvendigt for at undgaa Hæftelse. Der ſkal vel være talt til Kronprindsen om, at han viſt burde sættes fast; men denne ſkal have ſvaret: „Man handle efter Lovene, og ſom man kan forſvare det!“ og herved blev det. Det var dog kun lige over for Angreb fra Statsmagtens Side, at denne Fejghed viſte ſig; Angreb i Dagbladene eller andenſteds mødte han med temmelig ſtor Vigeghldighed. Vigefom han en gang vilde gaa ind i Theatret, bragte man ham et Blad, der indeholdt meget bittere Angreb paa ham. Han læſte det meget roligt igennem og gif derpaa

*) Efter mundtlig Meddeleſe til Fr. Barſod af Kammerraad J. Kr. Drewſen.

**) J. Kragh Høſt: „Erindringer“, S. 40.

ind og saa paa Skuespillet. — Paa Hveen havde han nu sit Hjem i omtrent 1½ Aar; men han afbrød ikke sine literaire Forbindelser med Danmark. Han vedblev som hidtil at levere Recensioner til „Ærde Efterretninger“, hvorom et Brev vidner, som han skrev til Redacteuren, Prof. Nherup, hvilket Brev tillige har den Interesse, at det viser os, med hvilke Grene af Literaturen han da snøsfattede sig. Det lød saaledes: *)

Hveen den 24de Juni 1796.

„De see, ved at aabne denne Pakke, at jeg exilerer Nordahl Bruuns Vers **) fra Hveen. Dertil er jeg nødt, om jeg ikke vil gjøre dette kedsommelige Sted endnu kedsommeligere. Saa længe her vare nogle at omgaaes med paa Den, læste jeg med Anger og Kuelse hver Dag et Stykke i denne Bog, og fortvivlede ikke ganske om at faae den gjennemløjet: Nu da alt hvad interessant her var, er borttreift, kan jeg umulig holde det ud til Enden. Alvorligere talt, ønsker jeg heller ikke, at det Dnde, der, som jeg troer, maa siges om denne Bog, just skulde siges af mig, da jeg saa

*) Additamenta Additamentorum, 14 i Folio (Breve fra bekendte Danske og Norske til Nherup) paa Univ.-Bibl.

**) „Sonathan“.

tit har sagt Ondt om Nordahl Bruun, og en stor Deel vilde deri, at jeg recenserte hans Digt, finde privat Feide o. s. v. Kort, De maa lægge det Kors paa en Laalmodigeres Skuldre! — Th. Chr. Bruun *) skal derimod sikkert og inden kort Tid blive færdig.

Fortryd ikke paa, at jeg erindrer Dem om det, jeg i mit sidste Brev udbad mig, og at jeg dertil føier Begjæringen om følgende Bøger: Oeuvres de Gresset, I Tom. i Marmorbind. Schmalzes Naturrecht, 3 blaae Hefter. Abichts Naturrecht, I Bellsbind. Kleists Gedichte, I Dito. Nytaarsgaverne for de 3 sidste Aar. Selfstabsfangene, 2de Bind. Minervas Hefter for April 91, Novbr. og Decbr. 91. De 5 Ark, som ere trykte hos Seeft, af mine poetiske Forsøg. **) Et Bind eller 2de af Tilstueren (til Laans).

Disse Bøger, som (paa de 2 sidste nær) skal findes paa mit Bærelse, ville være for mig, som Regn paa en fortørket Ager.

Jeg venter, at De med et Par Ord til Gjensvar vil glæde Deres

hengivne

Bruun."

*) „Blandinger.“

**) 1ste Del udkom 1797; af 2den Del kom kun 4½ Ark.

Sigeledes skrev han paa Hven nogle fædrelandske Digte, f. Ex. „Niels Ebbesøn, Thyndræberen“, og udkastede „Planen til et nogenlunde vidtløftigt politisk Verk“, som skulde bære Titelen: „Staterne, hvad de ere, og hvad de bør være.“

Han ledede sig endel ovre paa den lille Ø, hvad ogsaa fremgaaer af Brevet til Nherup, og hans Venner søgte da at opmuntre ham ved undertiden i en Baad at sejle over til ham og besøge ham en Dags Tid. Saaledes gjorde Jens Kragh Høst engang en Tour til Hven sammen med Sveistrup (der kort Tid efter gik som Huslærer til Norge), Johan Karl Heger, Ole Albertsen, Benjamin Hornemann o. Fl. Men det havde nær gaaet dem ilde; Baaden var læk, og om Aftenen paa Hjemvejen til Strandmøllen vare de sandsynligvis alle gaaede til Bunds, hvis ikke en anden Baad havde taget dem paa Slæbetog. Kort efter (1797) gjorde O. Albertsen, Auditeurerne Frost og Kalnein og tre Andre igen en Tour derover; men Baaden kæn- trede, og kun Kalnein blev reddet. Bruun gjorde ogsaa selv engang en hemmelig Udflugt til Hørs- holm, hvor Paveles var Sognepræst, og hvor han traf sammen med Rahbek. I dennes Stambog skrev han følgende Digt: *)

*) Første Gang trykt i „Kjøbenhavnsposten“ for 1827, Nr. 3.

„Et Blad og atter et af Rosens Krone falder;
 Snart bladeløse Stilk staaer sørgeligt igen;
 Saaledes Skæbnens Vink fra vore Favntag kalder
 Nu hin, nu denne Ven.

Mig visted' Stormen bort; men dobbelt yndig smilte
 Nu Venstabs milde Sol, jo mer ubøjelig
 Den falske Politik med Lynildstraalen ilte
 At sønderknuise mig.

Vel frygtfom Røgskabs Røst fra mig bortstrammed' hine,
 Og disse fængsledes af kolde Letsinds Svig;
 Men større var det Tal, der modigt saaes fremtrine
 Og kendte sig ved mig.

Du stod blandt dem, o Ven! Du stod i første Række;
 Du Ærlighed ej blot, Du Omhed viste mig.
 O, til den tavse Høj skal mine Ven bedække,
 Mit Hjærte elsker Dig.

Naar vore Sjæle da i bedre Verdner leve
 Og luttrede hist fandt en Støvet nægtet No,
 Skal glad min Aand med Din i samme Æther svæve,
 Paa samme Stjerne bo.

Hven d. 1ste Novbr 1796.

M. C. Bruun."

Som det ogsaa fremgaaer af dette Stambogsvers, havde han efterladt sig ikke faa Venner i Danmark, hvis levende Deltagelse fulgte ham. Nyerup og Rahbek interesserede dem især meget for ham, og Nyerup brevvejde med hans Forældre, som vare meget ængstelige for Maltens Skæbne, om hvad der burde foretages for ham. I Forbindelse med nogle Andre, der ligeledes vare ængstelige for hans Fremtid, da de jo ikke kunde vide, hvorlænge han var nødsaget til at holde sig borte fra sit Fædreland, udstedte Nyerup følgende trykte Subscriptionsindbydelse for at indsamle et Beløb, der kunde sætte ham i Stand til at gøre en Rejse til Tyskland og Frankrig: *)

„De Aarsager, der have bestemt Hr. M. C. Bruun til at forlade sit Fædreland, ere for be- kjendte og for ubehagelige til at gjentages her. Ud- stillige af hans Venner have troet, at det vilde være ham kjær at kunne anvende denne sin Fra- værelses Tid paa en literarisk Rejse, der vilde give ham Leilighed til end mere at uddanne sine Ta- lenter, og forøge sine Kundskaber, og have til den Ende mellem sig begyndt et Sammenstod, som de gjøre sig det Haab, deres Ven ei vil afvise. Men da hans Værd og Skjæbne udenfor hans egentlige

*) Additamenta Additamentorum, 14 i Folio, paa Univ.-Bibl.

Omgangskredsens unægtelig have vundet ham mange Venner, der med Føie kunne paaftaae sig ligesaa berettigede til at give ham samme Beviis paa deres Indest og Deeltagelse, har man anseet det for Pligt ved denne Subscriptions = Indbydelse at aabne Afdelingen for disse."

Det er rimeligt, at der var Mange, der med Glæde bidroge hertil, ligesom ogsaa, at ikke Faa fandt det klogest ikke at navngive sig. Mange indsendte store Bidrag uden Navn eller med et Mærke; saaledes var der En, der under Mærket -r- indsendte 50 Rbd. Bruun havde selv af Lede til det ensomme Ophold paa Hven tænkt paa at rejse til Frankrig og modtog derfor med Glæde Efterretningen om sine Venners Indsamling. Dette ses ogsaa af et længere Brev til Nyerup af 28de Avgust 1796, *) hvoraf vi skulle give følgende Uddrag:

„Angaaende de 150 Rdlr, De har liggende, maa jeg sige Dem følgende. For nærværende Øjeblik kan jeg ikke egentlig ansee mig for trængende dertil. Men 1mo Jeg veed ikke, hvilken vakker Dag jeg rejser herfra; pludselige Vejlighed til Søes kan gjøre dette Skridt saa hurtigen nødvendigt, at jeg ikke kunde [faae] Brev til

*) Additam. Additam, 14 i Fol., paa Univ.-Bibl.

Kbhavn og Svar tilbage igjen. 2° For at reise til Frankerige, maa man have klingende Mynt af god Gehalt, og især svenske Rigsdaler og hollandske Ducater, hvilke jeg tænker her i Søestæderne at indkjøbe i Lide. Jeg troer derfor at maatte udbede mig disse 150 Rdlr ligesaagodt nu strax som siden, og sender Dem derfor den til Deres Brug maastee udforderlige Quittering . .

.

De mange og vigtige Prøver, jeg har af Deres Venstabs, berettiger mig endnu til een Aabenhjertighed imod Dem. Jeg kan ikke med Sikkerhed rejse til Paris (hvor jeg meener at kunne faae Emploi dans les affaires etrangeres de la republique) forinden jeg saa omtrent veed nogen Udvej til Nervus rerum gerendarum, saasom i det mindste et FjerdingAar kan hengaae inden jeg ved at skrive kan fortjene noget i Frankerige. De af mine Venner, som bestyre det bevidste Sammenskud, fordoblede derfor deres Ret til min Taknemmelighed, om De snart lod den Sag faae en Ende, eftersom en mindre Sum nu er for mig en langt større Belgjerning, end en større, naar det varer længere, [da] desuden Oversendelsen af Penge til et fjernt Sted altid er forbunden med Banstueligheder. Jeg er overbeviist om, at De, inderlig

ærede Ven! ikke fortryder paa, at jeg gjør Dem denne Bemærkning og tillige den derpaa grundede indstændige Bøn, at De vil bevæge de øvrige til jo før jo hellere at gjøre Tingen færdig. Jeg længes efter at kunne lade Despoterne offentlig erfare denne Prøve paa en Deel af Nationens Indest for en Despotismens Fjende og Offer.

Lev evigt vel, ifald en fri Mand kan leve vel derovre. Hils Høst, Hornemans og alle Venner.

M. C. Bruun.“

Vel lod han sig i September Maaned antage som Correcteur i de lærde Sprog hos „Præst, Professor, Boghandler og Bogtrykker Lundblad i Lund“ mod at have Alt frit i Huset, og der var Tale om, at han skulde være Redacteur af et svensk Ugeblad — for en Sikkerheds Skyld „med Udelukkelse af theologisk og politisk Strid“; saa en kort Tid opgav han sine Rejseplaner. Men det varede ikke længe, og i Slutningen af 1796 eller vel snarere i Begyndelsen af 1797 skrev han følgende Brev til Videnskabernes udmærkede Bestyrter, Kammerherre P. Fr. Suhm: *)

*) „Kjøbenhavnsposten“ for 1827, Nr. 4.

„Erbødigt P. M.

Uagtet jeg ikke har den Lykke at være personligen kendt af deres Højvelbaarenhed, vover jeg dog i Tillid til den ædelmodige Indest, De stedse have vist Musernes Dyrkere, at gøre følgende Begæring:

Paa en Rejse i Tyskland vilde det være mig til stor Fordel at have Attester om min litteraire Flid. Flere Lærde have alt givet mig slige Testimonia. Men fra hvilken Mand skulde jeg hellere ønske en saadan Recommendation end fra Deres Højvelbaarenhed. Deres Navn er agtet og elstet saa langt, som man kender Danmark.

Turde jeg haabe den Gunst af Deres Højvelbaarenhed, at De blot med nogle faa Ord vilde tilkendegive Deres Dom over mine Forsøg i Digte- og Tale-Kunst. Deres Højvelbaarenhed vilde derved uendeligen forbinde

Deres usfrømte Beundrer
og ærbødige Tjener

M. C. Bruun.“

Men nu forandrede Omstændighederne sig. Den 21de Juni 1797 døde „Dannmarks største og ædleste Borger, Fredens Ven, Bondens Ven, Presfens, Op-

Ihsningens og Frihedens Ven", den dygtige Udenrigs-
 minister Andreas Peter Bernstorff. Sorgen ved
 hans Død var almindelig over hele Landet; Digterne be-
 sang hans Liv og Fædrelandets Sorg ved hans Død, og
 fra Hven hjemsendte Bruun sin „Dde ved Bernstorffs
 Død" (s. Tillæg III.), et Digt, om hvilket Professor
 Kr. Molbech *) figer, at den hører til de ædleste
 Blomster af den danske lyriske Poesi: „her er den
 sande Følelses opluende Ild uden Krampetræk og
 Svulst. I Tankens Dyb aander ren og mægtig
 Kærlighed til Fædrelandets, Modets og Heroismens
 Genier; den har besjælet Sangeren og givet Sangen
 det ægte poetiske Liv, der frit udvikler sig i Sprogets
 naturlige Udtryk og Tone. — Bruuns Dde over
 Bernstorff" er „et af de herligste og ædleste Sørge-
 kvad, vor Poesi kan fremvise. — Hvo kendte Gen-
 standen for Bruuns af Sorgen begejstrede Kvad, eller
 hvo har kunnet veje og fatte, hvad Fædrelandet tabte
 i en uerstattet Statsmand, og henrives ikke af Sand-
 hedens Kraft i Digterens Ord? — eller, hvad der
 er endnu mere, hvo læser disse og føler ikke i sit
 Indre: det var en stor Mand, ved hvis Død Dig-
 teren tolkede Fædrelandets Sorg?" — Kan være, at
 man nu i vor Tid ikke saa ganske kan understrive

*) Se „Forelæsninger over den nyere danske Poesi," II. S. 102—6.

denne Lovtale over Bruuns Dde; hvad Molbeck siger her, fandt ogsaa Folk i den Tid, Dden udkom: Rahbek kalder den saaledes „et af de Kvad, der vil bringe Bruuns Navn med Hæder til Eftertiden.“ Bruun fornægtede ikke i sit Mindekvad sine politiske Meninger; han udtrykte dem djærvt og klart, saa det var ikke noget Smigerdigt, der skulde skaffe ham Tilgivelse. Men han fremsatte Fædrelandets Sorg saa dybt og saa smukt, at Bernstorffs Efterladte og den daværende Generalprocureur, Kristian Colbjørnsen, virkede for, at Sagen imod ham maatte falde. Paa disses Opfordring skrev da Bruun følgende Ansøgning: *)

„Til det højkongelige Danske Cancelli.

Følelsen af den hellige Pligt at offre Fædrelandet mine Kræfter har længe hos mig næret den Begæring, som jeg herved i dybeste Underdanighed vover at forelægge det højkongelige Collegium, en Begæring, som det nu ikke længere synes forbundet med nogen juridisk eller politisk Banffelighed at tilstaa mig.

*) N. Nr. Dst: „Intelligentsblade for Litteratur= Kunst= og Theatervæsenet“, Nr. 4, Septbr 1797; jfr. Rahbek: „Erindringer af mit Liv“, V. S. 64.

Jeg ønskede særdeles gerne at begive mig til *H. M. Kongen af Danmarks Stater*, dels fordi man der i Tryghed nyder *Borgerfriheds* Belægninger, dels fordi *Hovedstaden ved H. M. vise Omhu* er begavet med *literaire Skatte*, dem den *uformuende Videnskabsmand*, helst naar han som jeg dyrker *Filologien*, ikke vel kan undvare.

Skøndt overtydet om, at det *højkongelige Collegium* ikke vilde med nogen videre *Fuldførelse* af de mod mig som *Forfatter af Aristokraternes Catechismus* gjorde *juridiske Skridt* forhindre mig fra den *Yhke* at være *dansk Borger*, indsaa jeg det dog at være *stridende* mod den *styhldige Erhøbdighed*, om jeg uden *foregaaende Tilladelse* vendte tilbage. Det er derfor min *underdanigste Ansøgning*, at det *høje Collegium* vilde ved at *ophæve sine* til *Generalfiscalen* mod mig d. d. 21 og 26 April 1796 *udstedte Ordres* gøre det muligt for mig igen at *komme til et elsket Fædreland*.

Det *høje Collegium* vilde behagelig *erindre*, at, *førend* noget *juridisk Skridt* mod mig *offentlig iværksattes*, var allerede en *Erklæring til Publicum* over det *omhandlede Skrift* af mig *udgivet*. Dets *Indhold* var:

„At den i nogle *Dagens Smaa*skrifter og *flyveblade* gjorde *Udtydning* af *Aristokraternes*

Catechismus, som skulde dette Skrift være en Satire paa Danmarks Constitution og Regering, var aldeles ugrundet, at jeg højtidelig protesterede imod den og for at forekomme al mulig Mistolkning paa det mest Bestemte og Alvorlige erklærede, at Skriftet blot skulde være og var en røvsende Caricaturskildring af det slaviske, skrækelige, machiavellistiske System, som visse (der navngivne) Skribenter og deres Tilhængere (eller det i daglig Tale saakaldte Aristokratparti, Kongemyndighedens og Folkfrihedens lige bittre Fjender) antog og udbredte, ja endog — hvorover jeg dog som dansk, som fri Mand maatte harmes — paastod med djærv Uforsammenhed at være det med vor Constitution og vore Grundlove mest overensstemmende, enhver frimodig Borger derimod at være en Dyrer og Monarkiets Fjende.“

Disse for en frihedskar Regering, for et opløst Folk fornærmende Daarligheder tilstaaer jeg at have persifleret; at forhaane en Regering, hvis Arbejder for Ret og Frihed, hvis fredsommelige Standhaftighed jeg saa ofte havde ydet varm Højsagtelse, kunde hverken være min Hensigt, ej heller kan det af min autentiske og antejudiciale Forklaring bevises at være mit Skrifts Indhold.

I Henhold derfor til fornævnte Erklæring og

paa det Fuldkomneste iagttagende og stadfæstende den haaber jeg af det højkongelige Collegium en gunstig Bønhørelse af dette mit Andragende.

Allerunderdanigst

M. C. Bruun.“

Ifølge denne hans Ansøgning faldt 5te Septbr 1797 en kongelig Resolution, hvorved det „i Anledning af Supplicantens Ungdom blev tilladt, at den mod ham anlagte fiscalske Action igen maatte ophæves i Forventning, at han for Fremtiden gør bedre Brug af sine Evner end tilforn.“ Han vendte da strax hjem igen til Danmark, modtagen med stor Velvilje af den danske Regering, og kort efter sin Hjemkomst besang han den Sejr, Admiral Bille havde vundet ved Tripolis d. 16de Maj 1797, i et Digt (s. Tillæg IV.), der vakte lige saa megen Beundring som hans Ode over Bernstorff. — Den unge Forfatters Skæbne havde i det Hele vakt megen Opmærksomhed og Medfølelse, og Professor Dr. K. F. Horneman, der omgikkes ham meget, maatte høre ilde for, at han ikke havde brugt sin Indflydelse til at holde Bruun i Aie, — ja maatte offentlig baade mundtlig og skriftlig forsvare sig.

Han var ved at udgive sine samlede Digte, „Poetiske Forsøg“. 1ste Del var udkommen, og 2den

Del var under Trykken, da Peter Collets Affættelse (30te Septbr 1797) fra hans Udsesforembede i Hof- og Statsretten paa Grund af Ytringer i en Recension, han havde skrevet i „Lærde Efterretninger“ over Birckners Skrift om Trykkefriheden, atter bragte Bruun i Harnisk. Han havde allerede i sin Fra- varrelse skrevet „Fluesmækken“ (1797) og efter sin Til- bagekomst „Fortegnelse over en Del Guds og Løssøre“ osv. (1797); nu skrev han tillige med en Anden Skriftet „Tria juncta in uno“ (1797). Skriftet bestaaer af tre Afhandlinger; men kun de tvende sidste ere af Bruun, nemlig: „Beviis, at de, som forfølge Gudsfor nægttere, ere selv de største Gudsfor nægttere, eller Kong Ptolomæus og Philosophen Hamon“ og „En besynderlig Trykkefrihedslov i Abhøsinien i Afrika.“ Den første Afhandling: „Et Par Ord til Troens Rvafsalver“ (Prof. F. L. Bang), af Cand. theol. P. H. Mønster (død 1830 som Biskop i Aarhus), er kun af For- læggeren forbunden med de to andre. Han nægtede først, at han var Forfatter til disse to Stykker; men, da han var bleven overbevist derom, blev han atter fat under Tiltale, og Sagen angaaende „Aristokra- ternes Catechismus“ optagen paany. Han flygtede nu atter bort fra Danmark for aldrig mere at be- træde sit Fædrelands Jordbund, hvorved dog hans Hjærte stedse hang med dansk Trofasthed. Erik

Eeg (f. 1740 i Romsdalen i Norge) blev ved denne Tid danst Consul i Nizza; under Navn af Tjener hos ham og i hans Selskab flogtede Bruun fra Danmark*). Han drog først til sit gamle Fristed Hven**) og derfra til Sverrig. I Malmø afgav han under 6te Decbr 1797 for Stedets Notarius Publicus en Erklæring, at han var Forf. til begge de omhandlede Stykker i «Tria etc.», men at det ene var en Oversættelse fra Græsk, hvortil han dog ingen Original fremlagde, og at Hensigten med begge blot var at udbrede de tvende Sætninger, at „Tyranni vækker og retfærdiggør Opstand,“ og at „Trykkesfrihedens Love bør ikke være tvetydige og arbitraire.“ Generalfiscalen mente imidlertid, at Regeringens Forhold i Collets Sag var lastet, og Trykkesfrihedens lovene spottede. Men, da det ikke kunde anses lovstridigt at fremsætte urigtige politiske eller filosofiske Meninger, naar disse ikke fremsattes med umiddelbar Anvendelse paa Landets Regering og som en Opfordring til Opstand, saa blev han frifunden for de tvende Stykker i «Tria etc.» Men for „Aristokraternes Catechismus“ dømte Hof- og Stadsretten ham

*) J. Kragh Høst: „Chronos“, I. S. 62.

**) Det var ikke mere end imellem 2 og 3 Maaneder siden, at han var rejst herfra.

til at have Gæ og Guds forbrudt. Justitien appellerede Sagen, og den 3die Januar 1799 faldt følgende Højesteretskendelse: „Hof- og Stadsrettens Behandling og Dom bør uefterrettelig at være, hvorimod denne Sag hjemfalder til Hof- og Stadsretten til ny og lovlig Foretagelse efter foregaaende lovlig Indstævning og Tægtedags Bestemmelse, samt til Forsvars Bestikkelse for den Tiltalte M. K. Bruun.“ *) Defensor var Klingberg.**) Under Bruuns Fraværelse udkom imidlertid (1798) et nyt Skrift af ham hos Bogtrykker R. H. Seidelin, nemlig: „Beviis, at en monarkist Regjering ikke er forbunden til at bortgive Embeder efter de Søgendes Dulighed,“ og dette forværede hans Sag. Seidelin paatog sig Ansvaret, og hans Forsvar løb fornemmelig ud paa, at han havde holdt sig Lovens Bogstav efterrettelig. Hof- og Stadsretten frikendte Seidelin, ikke paa Grund af hans Indlæg, men fordi Skriftet ikke kunde dømmes, da der ikke kan føres juridisk Beviis for, at et Skrift imod Forfatterens Paastand er ironisk. Cancelliet appellerede Dommen, og Højesteret dømte d. 16de Jan. 1799: „Bogtrykker Klavs Henrik Seidelin bør for sit formastelige og lovstridige For-

*) R. H. Seidelin: „Læsendes Aarbog“ for 1799, S. 66—67.

**) Hans Forsvar findes i Januarheftet af „Minerva“ for 1799.

hold bøde til vor Frelfers Kirke 300 Rd.; saa betaler han og i Salarium for begge Netter 80 Rd.“*)

I Lunds Ugeblad „Gammelt og Nyt“ indrykkede Bruun et svensk Digt, som den svenske Digter og Kunstdommer Leopold oplæste i det svenske Akademi, hvor det vakte Forundring, at en Dansk saa godt kunde skrive Svensk. Men pludselig i Marts 1799 blev han forvist fra Lund og Sverrig. Grunden hertil kunde man ikke opspørge. „Tria juncta in uno“ indeholder Intet om Forbindelsen mellem de tre nordiske Lande; men Titelen har vel givet Folk, som ikke have læst Skriftet, denne Tro. I nogle tyske Aviser fortaltes der, at han havde stiftet Selskabet „De forenede Scandinaver“, hvis Formaal skulde være en nordisk Foederativ=Republic, at Bruun var Selskabets Formand eller Secretair, og at han havde udvalgt sig 12 Apostle, der skulde rejse om og udbrede hans Lærdomme. Dette Rygte vandt saa megen Tiltro, at det foranledigede Poul I. af Rusland og Gustav IV. af Sverrig til officielt igennem deres Ministre ved Hoffet i København at fordrø Undertrykkelse og Afstraffelse af „Nordens Jacobinere“.**) Det var imidlertid kun en thyst Fabel, ligesom at det tidligere var

*) „Læsendes Aarbog“ for 1799, S. 69.

**) „Biographie nouvelle des Contemporaines“. XII. 1823, S. 335 f.

paa den døende P. A. Bernstorffs Forbøn, at han havde faaet Tilgivelse for at ansættes i en diplomatiſt Post. Muligvis kan det dog have været Grunden til, at den ſvenſke Regering forviſte ham.

Den 8de April ſkrev han fra Malmø følgende Brev til Nyherup: *)

„Jeg maa begynde med at undſkyldte min lange Forſømmelighed i at ſkrive Dem til, dog, ſom den ikke kan undſkyldes, ſaa heller reentud „tilgiv mig den!“

Jeg har levet meget vel mellem vore ſvenſke Grander og Brødre. Da jeg i Malmø ikke lærte noget og ingen havde ſom kunde igjennemgaae mine ſvenſke Arbeider, flyttede jeg til Lund. Der nød jeg et meget fornøjeligt, jeg levede et meget virkſomt Liv. Jeg dansede med Pigerne, pratede med Profefſorerne, og havde de fleſte unge Docenters, Adjuncters og Studerendes Venſtab og Agtelſe, ſom Hr. F. R. Høſts hæftige og idelige Bagvaſteller ikke gjorde mindſte ſkaar i. Hans Beretninger om mig, at jeg var af alle Lærde i Danmark anſeet for et Udſkud, at jeg var en dumdriftig Perſon uden Snille, uden Kundſaber, og fremforalt en Jacobiner, blev tilfulde gjendrebne, deels ved Deres Naade at nævne mig i

*) Additam. Additam., 14 i Fol., paa Univ.-Bibl.

Iris=Hebe for Febr, ved Merkels Dttrelser i deutfche Merkur Jan. 98, ved Olivarius's i Le Nord o. f. v., deels ved den foragtelige Idee, faa mange her have om Herr S. R. H. deels, haaber jeg ogsaa, ved de Smaastykker, jeg skrev i Maaned=skriftet Carolina og Lunds Beckoblad.

Saaledes gjorde jeg Regning paa et særdeles skjønt Liv i Sverige, da der paa een Dag (og contrafignert af een Person) kommer 1mo Hemmelig Befaling at hindre fremmede Journalers Indførsel, at observere Kæseselskaberne i Lund og Malmø, som jakobinske o. f. v. 2do en Forordning, der aldeles tilintetgjør Trykkefrihedens sørgelige Rester, 3^{uo} En Ordre til mig, som en Person uden Pas (og en farlig Demokrat), at forlade Sverige inden 14 Dage.

Herved har jeg faaet Dynnene op, og seet, at den danske Regjering er dog af en monarchist Regjering at være nogenledes honet; den angriber ikke saa aldeles uden skjællig Marsag, som denne pojke, der sidder paa den svenske Throne.

Skulde det ikke være muligt, endnu i disse 8—10 Dage, da min Skjæbne her kan holdes hemmelig, at slutte Fred med Danmark?

Jeg vilde skrive til Brandt, Schimmel=man, Reventlow, Colbjørnsen og Kron=

prinsen. Jeg vilde eene have et Ord til Forfikring, at jeg uden Fare kunde komme tilbage og bede om Forladelse for Tria juncta in uno. Jeg vilde slutte Freden der paa ethvert nogenlunde taaleligt Vilkaar, for at begynde Krigen her med Eftertryk.

Det kunde gjerne tilstaaes, at jeg vilde forevise en af Regjeringens Mand ethvert politiskt Ord, jeg skrev.

Det kunde gjerne tilstaaes, at jeg blot kom tilbage for at vinde Regjeringens Raade, og derpaa strax vilde søge om et Kongl. Pas og Protectorium for at reise omkring i Europa.

Det kunde anmærkes, at jeg ikke gjorde dette Skridt, saameget af Trang, som fordi jeg stod paa Point at reise til Propagandisten Leonard Bourdon i Hamburg og enten der eller i selve Paris søge at komme i Republikens Tjeneste, men dog hellere vilde være dansk end fransk Borger.

Dersom denne Fredsslutning paa noget Viis er mulig, (men hastigen) saa har Herr Handelsmand og Brugs-Patron Suell fra Malmø, en bestemt Frihedens og især den religiøse Oplysnings Ven, en virksom og af Regjeringen her frygtet Patriot, og min særdeles ivrige Belhnder, paataget sig at overlevere til Danmarks Stor-

mænd mine Breve, som (om det tilraades) med næste Post skulle komme.

Deres saa ædle og standhavige Venstabs for mig vil sikkert ikke ved denne Leilighed svigte. De kan fuldkommen sige alt til Suell og hans Klogskab og Erfarenhed, foreenet med Deres egen, vil fuldeligen kunde raadslaae og planlægge over denne Sag."

Men paa Fred var ikke at tænke. D. 5te August 1799 affagde Hof- og Stadsretten atter Dom over Bruun i Sagen angaaende hans tre Skrifter: „Aristokraternes Catechismus“, „Tria juncta in uno“ og „Beviis, at en monarchist Regjering“ o. s. v., og Dommen løb ligesom tidligere paa Tab af Tre og Guds formedelst Yttringerne i „Aristokraternes Catechismus“ om den Cramerske Sag, hvorimod han frikendtes for de andre Skrifter. Sagen stævnedes da for Højesteret, navnlig fordi man vilde have ham dømt for alle tre Skrifter, og endelig d. 19de December 1800 fældede Højesteret følgende Dom over Bruun som den, der havde søgt at kuldkaste Monarkiets Forfatning: „Student Malte Konrad Bruun bor for sine formastelige Udtrykke i samtlige under denne Sag paaklagede Skrifter forvises Kon-

gens Riger og Lande. I Salarium for begge Retter betaler han 80 Rd.“*).

Imidlertid var hans Portrait udkommet her, i „Københavns Aarbog“ for 1799, og under det staaer: „Rousseau ham Hjerte gav, Voltaire gav ham Bid.“ Det er tegnet i Legemsstørrelse af Fournier, fort efter at Bruun kom til Frankrig, og stuet af Chretien. Originaltegningen sendte Bruun som Gave hjem til sin Forlagger, Winding, og dennes Døtre have overladt den til Hr. Etatsraad J. J. A. Worsaae, i hvis Eje den nu er, og som velvilligt har overladt os den til Afbenyttelse. Det Lithografi, som ledsager nærværende Skildring, er taget derefter af Harald Jensen. — Ibruden dette Billede findes der, ifølge A. Strunk: „Samlinger til en beskrivende Catalog over Portraiter“, endnu tvende andre: 1) Brystbillede en face til Højre, paa udført Grund, i en Oval, tegnet af F. Gerard, lith. af W. Noël, og 2) Brystbillede en face til Venstre; han har krøllet Haar, bærer Kjole, hvid Vest, hvidt Halstørklæde og opstaaende Skjortelinning; tegnet af Fd. Delannoy, stuet af Maugeon.

*) „Københavns Aarbog“ for 1800, S. 204—5.

*

*

*

Grundtvig figer i sin „Verdens Krønike“, 1812, S. 343: „Hyden Bruun var et ungt Menneske med et varmt Hoved, noget digterisk Anlæg og stor Lyft til at roses i Klubber og glimre i en Folketorsamling. Uden alvorlig Eftertanke byggede han med Jerusalems Skomagere Stater i Maanen, spottede paa det Kaa-
deste med Bibel og Konger, Adel og Statsforfatning og misbrugte Regeringens Langmodighed, indtil han endelig maatte vandre til Paris og i Frihedens Hovedstad lære at holde Tand for Tunge.“

— Hans Rolle i Danmark var udspillet, og han higebe nu mod sine Længsers Maal, Frihedens Bugge, Paris. Alligevel hang hans Hjærte ved Danmark; han elskede sit Fædreland og var stolt af at være Danst. Som danst Skribent tier han vel, med Undtagelse af nogle Smaadigte, som han sendte hjem, og som bleve optagne i Seidelins „Dagen“ for 1803; men han fulgte med Interesse Tilbragelserne i Danmark, og paa Fransk besang han Slaget paa Københavns Kæbe d. 2den April 1801 i et Digt („La résistance des Danois le 2. avril 1801“, s. Til- læg V.), som Kæbbe med en danst Oversættelse

optog i „Tilskueren“ for 1801, Nr. 42. Ligeledes modtog han med Venlighed enhver Dansk, som i Udlandet henvendte sig til ham.

Allerede syv Fjerdingaar, før Dommen om Landsforvisning fra Danmark faldt, var han, som vi have hørt, bleven udbvist af Søerrig. Herfra var han da rejst til Hamburg, og efter et kort Ophold her drog han videre og naaede Paris i Slutningen af 1799, altsaa et halvt Aar før P. A. Heiberg. Paa Rejsen hertil traf han i Leipzig sammen med Henrik Steffens, for hvem han yttrede sin store Beklagelse over Loven af 27de September 1799 (der blandt Andet i Indledningen forbød al Anonymitet) og over Frihedens Tilbagegang i Danmark; men han haabede, at Regeringen snart vilde blive styrtet og afløst af en mere liberal. — Da han ankom til Paris, kom han, rimeligvis ifølge Anbefaling af R. H. Seidelin, i Huset hos Boghandlerne Treuttel og Würtz som Lærer for et ungt Menneſte; ligeledes var han vistnok i nogen Tid Correcteur hos dem. Men fra denne underordnede Stilling arbejdede han sig snart frem. Da han i Begyndelsen for en stor Del maatte leve af Informationer, maatte han med Iver lægge sig efter det franske Sprog. Han havde ypperlige Sprogøvnere, og det varede ikke længe, før han skrev Fransk som en Indfødt; derimod lærte han aldrig

at udtale det ordentligt paa Grund af sin rovjydske Dialekt.

Den entusiastiske Frihedsven blev naturligvis meget stuffet ved sin Ankomst til Paris. D. 9de November 1799 (d. 18de Brumaire Aar VIII) blev Directorialregeringen sthyrtet og kort efter afløst af Consularregeringen, der gav Napoleon Bonaparte faa godt som uindskrænket Magt. Bruun, som nu forandrede sit Navn til Malte=Brun, gttrede frit sin Overraskelse og Utilfredshed hermed i Tidskrif=ter; men det blev ham snart betydet, at han skulde tie stille, og han maatte da søge en ny Virksomhed for sin Pen. — Denne fandt han ogsaa snart. Geografin var Frankmændenes svage Side, og nu, da Napoleons Sejrvindinger og Felttog satte alle Hoveder i Bevægelse, savnede man geografiske Kundstaber for at kunne følge Helten paa hans Veje. Heiberg siger i sine „Erindringer“: „De vidste nok, at Danzig ikke var Hovedstaden i Danmark; men det var dog en af dets betydeligste Byer.“ Og Dehlsenschläger siger i sine „Erindringer“: „De Fleste vidste ikke at stille Danmark fra Spidsbergen og troede, at Hamburg laa ikke langt fra Wien.“ Mentelle var den eneste Geograf i Frankrig af nogen Betydning; men hans Bekendtskab med fremmede Sprog og Literaturer var kun ringe. Derfor var hans Kendskab til

Rutidens Geografi meget maadelig, og det var især i den gamle Verdens Geografi, han var hjemme, da flere Medlemmer af Nationalinstituttet snøsfatte dem med denne. Han indfaa snart, at et videnskabeligt Foftbroderfkab med Bruun vilde vøre ham meget gavnligt, og han formaaede Bruun til at vøre Medarbejder i den store Geografi, fom han var ved at udgive. Det var en let Sag for et faa opbakt Hoved fom Bruun at fanke Lavrbær paa en hidtil faa lidet dyrket Mark. Med raftløs Arbejdsfomhed tog han fat paa fit nye Arbejde og føjte at gøre Geografien fra et tørt Studium til underholdende Læsning. Thi før havde den hovedfageligen kun indeholdt en Oprensning af Navne og Tal; den mathematiffe og fhfiffe Del af Geografien var næften helt udeladt.

— Men han opgav derfor ikke fin politiffe Strikbentvirksomhed. Han fik snart (1806) en fordelagtig Pofit ved Redactionen af „Journal de l'Empire“, der redigeredes efter Chateaubriands Grundsætninger; heri ftef han dels under fit Navn, dels uden Navn en stor Mængde Artikler, og den før faa glødende Frihedsmand blev nu en Forkæmper for Napoleon. Medens han her kastede fig over den udenlandffe Politik og især angreb Engelfkmændene, gennemhøglede han ogsaa geografiffe Stømpere, kritifferede strængt, faa han udfatte fig for svære Angreb af de andre

Blade, der nedreve ham, uden at de opnaaede Andet end endnu mere at opflamme ham; først med Aarene blev han mere maadeholden. Hans Artikler i „Journal de l'Empire“ fatte ham i stort Rth; de vare snart alvorlige, snart spøgefulde. Engang var det dog nær gaaet ham galt. Malte=Brun havde faaet et Horn i Siden paa den lærde Professor Biot ved den polytekniske Skole i Paris. Han indrykkede da et Stykke i „Journal de l'Empire“, som efter Foregivende skulde være strevet af en af denne Skoles Elever, og hvori Biot omtaltes paa en noget bitter Maade. Man fik imidlertid opsnuset, at Malte=Brun var Forfatteren, og en Del af Eleverne begave dem en Dag til ham, overfaldt ham, gennempryglede ham og toge derpaa Flugten. Denne Voldsgerning vakte stor Opsigt, og man fortalte Napoleon det, der kun skal have smilet derover, skøndt Andre ville vide, at han befalede, at Udgerningsmændene skulde ordentlig affraffes. Da Biot fik at vide, hvad der var sket, vilde han ikke have Ord for at have havt Del deri, men lod i „Mercure de France“, hvori han var Medarbejder, indrykke en Afhandling, hvori han omtalte Bruun paa en rosende Maade. Denne roste igen Biot i „Journal de l'Empire“, og i Stedet for at faa de unge Mennesker affraffede, hvad vel ikke vilde have været ham saa vanstelig, søgte han at faa det Hele

dyssjet ned*). — En anden Gang var det ham om at gøre at bevise Publicum, at det var geografiske Stymper, der skrebe i „Journal de Paris“. Han tilstillede da under et Regeringssegl denne Journal Efterretning om, at der under visse angivne Længde- og Brede=Grader var fundet flere Øer, og vedføjede de Navne, som Russerne havde givet dem. Strax den næste Dag stod det Hele i Journalen, uden at man havde givet sig Stunder til at undersøge det, og Malte=Brun havde da den Glæde næste Dag i „Journal de l'Empire“ at kunne vise, at man havde havt den stakkels „Journal de Paris“ tilbedste, da de Øer, som nylig skulde være opdagede, laa midt i St. Petersborg og havde været bekendte under de opgivne Navne ligesaa længe, som Wien havde staaet**). Han havde ogsaa flere Stridigheder, f. Ex. med Cadede de Gassicourt, Forf. af et Skrift om Felttoget 1809, som Bruun havde underkastet en dadlende Kritik. Den temmelig hæftige Kamp, som fulgte paa, begyndte i en Café og endte i Journalerne***).

— Uftadig var han i Synsmaader og Meninger, og med stor Snildhed havde han sat sig ind i den

*) G. B. Depping: „Erinnerungen aus dem Leben eines Deutschen in Paris“, S. 264 65.

***) Sammestedt, S. 265.

****) Biographie nouvelle des Contemporains. XII. 1823, S. 335 f.

napoleonste Aand. Det morede ham meget, naar de engelske, endog de ministerielle Blade ofte antogede de af ham yttrede politiske Meninger for Indskydelse fra Napoleon, og naar de alvorlig søgte at gendrive dem, eller naar tyske Blade ordret og samvittighedsfuldt optogede dem. Da Napoleons eneste Søn *) blev født (d. 20de Marts 1811), greb han Lyren og udarbejdede paa Vers en Oversættelse af Hyrdebildet „Sicelides Musæ“, en Oversættelse, hvori hans Kærlighed til Dynastiet skinner mere frem end hans poetiske Talent. Efterat Kejserdømmet var styrket 1814, vilde han, der havde været Napoleons ivrige Forkæmper, ikke mere skrive i „Journal de l'Empire“. Han blev nu snart en bitter Fjende af Napoleon, og et Par Dage efter de allierede Troppers Indrykning i Paris viste han sig offentlig med en stor hvid Cocarde, det Mærke, som betegnede Bourbonernes Tilhængere, paa Huen.

Han udgav selv 1814—15 et Tidsskrift: „Le spectateur, ou Variétés historiques, littéraires, critiques, politiques et morales“, hvoraf der kom 27 Hæfter, og som Fortsættelse deraf 1818: „Les Partis, es-

*) Napoleon François Joseph Charles, der ved sin Fødsel fik Titelen „Konge af Rom“, senere blev Hertug af Reichstadt i Böhmen, men allerede døde d. 22de Juli 1832 paa Slottet Schönbrunn ved Wien.

guisse morale et politique ou les aventures de Sir Charles credulous à Paris pendant l'hiver de 1817-18"; men han gjorde ikke snyderlig Lykke hermed og blev nu Medarbejder af „Quotidienne“, et Blad, der paa det Hæftigste angreb Napoleon. I denne Retning skrev da Bruun, og dette Vendeskaaber i Staffede ham mange Ubenner. En Journalist, S. Anger, sendte ham endog en Udfordring; men paa selve Kamppladsen lykkedes det hans Venner at faa Tvekampen forpurret. Anger tilbagefaldte dog ikke sine Uttringer om Bruun. — Et interessant Skrift, der i kort Tid opnaaede tre Udgaver, og som udkom hos Enmery i Paris 1815, „af et Selskab af Vejrhaner forfattet“, bærer Titelen: „Dictionnaire des Girouettes, ou nos Contemporains peints d'après eux mêmes“. Det er et Værk, hvori der anføres Taler, Sange, Udtog af Værker o. s. v., skrevne under Regeringerne i Frankrig i de sidste 25 Aar (1790—1815), og de Pøster, Gunstbevisninger, Ordener og Titler, som Statsmand, Lærde, Generaler, Kunstnere, Journalister, Ministre, Bisper, Sangere o. s. v. under de stiftende Omstændigheder have faaet. Enhver har lige saa mange Vejrhaner efter sit Navn som de Gange, han har stiftet Anskuelse. Bogen er prydet med et Kobber, som indeholder en Vejrhan og en Mand, smykket baade med napoleonske og bourbonske Ordener;

det har følgende Underkrift: „Si la peste donnait des pensions, la peste trouverait encore des flatteurs et des serviteurs (Saahdi)“. (o: Gav Pesten Pensioner, vilde Pesten ogsaa finde Smigrere og Tjenere). Blandt de Omhandlede er ogsaa Malte-Brun med fem Bejrhaner hos sig. Der er otte Udtalelser af ham fra 1807—15 for og imod baade Napoleon og Bourbonerne og endog en Udtalelse for Republikken fra 1815 (i „Quotidienne“ for 25de Marts). Slutningen af Artiklen om ham indeholder Følgende: „De quel parti est M. Malte-Brun? croit-on, qu'une société comme la nôtre n'est pas fière de pouvoir montrer un tel amphibie?“ —

Hvorvel hans politiske Bendestaaberi kunde synes uforklarligt, tør man dog nok give S. P. Mønsters Ret, naar han siger: „Naar man har tallet ham blandt de politiske Bejrhaner, da hidrører denne Foranderlighed vist ikke fra nogen Beregning af udvortes Fordele, som i det Mindste i hans Ungdom var ham aldeles fremmed, men fra den Lethed, hvormed han modtog de forskellige Indtryk“. Da Napoleon 1815 kom tilbage fra Elba, og Lykken igen syntes at tilsmile ham i de 100 Dage (o: 20de Marts—22de Juni 1815), gif Bruun ikke igen over til hans Parti; men just i disse Dage skrev han sin „Apologie de Louis XVIII“ (2den Udgave i Maj, 3die Udgave,

medens Waterloo=Slaget stod, 18de Juni), som han lod omdele til de af Nationens Repræsentanter, der vare imod Bourbonerne. Senere skrev han „Tableau politique de l'Europe au commencement de l'an 1821“, som han slutter med de Ord: „Vi slutte her, formodende, at vor Politik hverken vil behage Revolutionens eller Kongedømmets Jacobinere“. Da „Société des bonnes lettres“ udsatte en Pris for en Afhandling om Legitimiteten, vilde han gerne vinde denne og skrev derfor 1824: „Traité de la légitimité considérée comme base du droit public de l'Europe chrétienne, suivi de l'Éloge historique de St. Louis“, som han, da han udgav den, tilegnede Chateaubriand, da denne var gaact af som Minister. Alt dette synes at vise, at han just ikke altid drejede sin Kappe efter Vinden, at han nu havde faaet en anden politisk Overbevisning, og at hans revolutionaire Meninger just ikke vare Grundsætninger hos ham, men kun ungdommelige Drømmerier.

1818 forlod Malte=Brun igen „Quotidienne“ og blev Medredacteur af „Journal de l'Empire“, der 1815 havde taget Navnet „Journal des Débats“ og med Navn skiftet Farve. I denne Stilling blev han lige til sin Død med en aarlig Løn af 8000 Fr.

— Vi have allerede sagt, at Geografien var bleven Malte=Brun's Hovedstudium, og det er især hans

udmærkede Værker i denne Videnskab, der have grundet hans Hæder. Han blev anset for en af Samtidens, ja en af Verdens største Geografer, og man sagde i Paris: „Der er kun to „Franskmænd“, som kunne Geografi; den ene er „Corsicaneren“ Keiser Napoleon, som har lært den paa sine Verdenstog; den anden er „Danstere“ Malte-Brun“*). Det var 1804, at Edme Mentelle henvendte sig til ham og anmodede ham om at deltage i Udgivelsen af hans store Værk: „Géographie mathématique, physique et politique de toutes les parties du monde“, der udfom i Paris i 16 Bind i 8vo fra 1803—7. Herved Trediedelen af dette Værk er af Malte-Brun, navnlig den Del, som indeholder den mathematiske Geografi. Samtidig skrev han „Tableau historique et physique de la Pologne ancienne et moderne“, der udfom 1807, samt et Par mindre Arbejder. 1808 begyndte han det geografiske Maanedsskrift „Annales des voyages, de la géographie et de l'histoire“, som sluttedes 1815, efterat der var udkommet 24 Bind, da det ikke vandt rigtigt Bifald. Han tænkte at slaa dette Tidsskrift sammen med „Spectateur“, men opgav det igen, og i Forbindelse med S. B. En =

*) Fr. Barfob: „Fortællinger af Fædrelandets Historie“, 3die Udgave, II. S. 398.

riès fortsatte han det fra 1819—26 i 30 Bind, under Titelen „Nouvelles Annales etc.“ En „Nouvelle serie“ begyndte 1826, og foruden Bruun og Chriès deltog nu de la Renaudière i Redactionen. Det Værk, der især har skaffet Malte-Brun Navnkundighed, er dog „Précis de la Géographie universelle“ (1810—29). 6 Bind udkom før hans Død; 7de Bind, hvoraf kun faa Ark vare skrevne af ham, og 8de Bind, som helt er forfattet af en Anden, udkom først senere. 1ste Bind, der omhandler Geografiens Historie, vidner om hans Lærdom i dette Fag. 2den Udgave fra 1831—37 besørget af J. J. N. Huot. Det blev oversat paa Tysk, Engelsk, Italiensk og Spansk og vakte allevegne stor Opsigt. Dette Værk kostede ham en Proces med Boghandler J. G. Dentu, som beskyldte Malte-Brun for i sit Værk at have indskudt hele Sider, som allerede tidligere vare trykkede af ham, Dentu. Processen, som førtes med stor Varme af begge Parter, afslyttede i nogen Tid Offentligheden*). — 1821 deltog han i Stiftelsen af det geografiske Selskab i Paris, „La société de géographie“, hvis Hovedsecretair han var, og han har skrevet den indholdsrige Fortale til „Recueil de Voyages et de Memoires,

*) „Biographie nouvelle des Contemporains“, XII. 1823, S. 335 f.

publié par la société de Géographie" (1824). Selskabets Hensigt var at meddele Rejsende bestemte Forholdsregler, udgive geografiske Værker og Kaart og ved Priser opmuntre Lærde. Snart bleve lignende Selskaber oprettede i andre Lande, først i Firenze (1824), senere endog i Amerika og Ostindien. — Et Par Aar efter hans Død (1828) udkom i Paris: „Mélanges scientifiques et littéraires de Malte-Brun, ou Choix de ses principaux articles sur la littérature, la géographie et l'histoire, recueillis et mis en ordre par M. J. Nacet“, 3 Bind i 8vo, en Samling af hans vigtigste Afhandlinger i Literaturen, Geografien og Historien. — Et Værk i et Bind, som udkom efter hans Død (1827) under Titelen „Dictionnaire géographique portatif etc.“, tillægges fejlagtig Malte-Brun.

Hans geografiske Studium fordrede et nøje Kendskab til fremmede Sprog. Det kom ham derfor tilgode, at han i sin Ungdom havde studeret de fleste levende Sprog; dette Studium fortsatte han i Paris, ja lagde sig en Tid med Iver efter det gamle pelagiske Sprog, ligesom ogsaa efter det nyere albanesiske.

Malte-Brun døde i sin bedste Manddomsalder, kun 4 Maaneder over 51 Aar, mere af altfor overdreven Arbejdsomhed og Tænkning end af nogen legemlig Skrøbelighed. Atten Maaneder før sin Død

anfaldtes han af Smærter i den venstre Side; dog kom han sig igen; men hans Flid tillod ham ikke at unde sig nogen Hvile. Hans Venner saa, at hans Kræfter begyndte at aftage; men han vilde ikke tilstaa det for sig selv. Sygdommen tiltog, og kun i tre Dage havde han holdt sig inde, da et apoplektisk Anfald endte hans Liv, den 14de December 1826. Men selv i disse Dage vilde han arbejde. „Journal des Débats“ siger i en vidtløftig og overordentlig godkendende Nekrologi over ham af 18de December: „Endnu en Time før sin Død udfastede han med fast Haand og en beundringsværdig Aandsfrihed Pinier, der vare bestemte for denne Journal. Han kunde ikke fuldføre dem, — og kun Døden, lykkeligvis uden Kamp, kunde bringe Pennen til at falde ud af hans iskolde Haand“. I „Journal des Débats“ for 15de Decbr bekendtgøres hans Død saaledes: „M. Malte-Brun, l'un des collaborateurs du Journal des Débats et l'un des savans les plus distingués de l'Europe, est mort ce soir à sept heures“. I „Danst Statstidende“ Nr. 103 (for 25de Decbr) staaer der: „Den berømte Geograf Hr. Malte Brun, Medarbejder ved J. des Débats, er død“. Af andre Udtalelser om ham skulle vi kun anføre den i „Le Globe“, der var af en anden politisk Anskuelse end Malte-Brun, men som kalder ham „Savant laborieux, infatigable, représentant presque

à lui seul en France la science de la géographie“, og tilføjer tilfødt efter at have rost hans Lærdom og velbillige Smøbekommen: „Le Danemarck, qui le vit naître, l'Allemagne, dont presque seul il nous faisait connaître les travaux géographiques, l'Angleterre, qui lui rendit tout récemment un éclatant hommage*), le regretteront comme la France“. — D. 17de Decbr blev han begravet paa Østre-Kirkegaard, ledsaget af et stort Følge. Præsten Boisfard af den augsburgske Troesbekendelse holdt Vigtaalen i Kirken i „Rue des Billettes“; paa Kirkegaarden bragte Hr. Chriès og Hr. de la Renaudière, hans Efterfølger som Hovedsecretair i det geografiske Selskab, ham det sidste Farvel. Denne Sidste yttrede blandt Andet: „Hans Børn staa forladte tilbage; de have ingen anden Arv end deres Faders Navn. Dette Navn har genlydt over hele det oplyste Europa. Den, som bar det, modtog de berømteste Fremmedes Hyl- ding. Han var paa engang Danmarks og Frankrigs Stolthed. Skulde dette Navn være uden Kraft for hans Børns Fremtid?“

Bruun havde ægtet en fransk Pige af ringe Stand, *Cléonore Dohet*, med hvem han levede meget lykkelig. Han havde med hende to Sønner, af

*) „*Précis de la géographie universelle*“ var, som vi have omtalt, oversat paa Engelsk.

hvilke den ene, B. A. Malte = Brun, fortsatte hans Gerning. Han havde sit anstændige Udkomme, men arbejdede ikke for sin Fordels Skyld og samlede sig derfor ikke nogen Formue. „Journal des Débats“ pensionerede hans Enke med 1200 Fr., og det geografiske Selskab udsatte en Sum for hende. Mærkeligt nok fik Malte = Brun hverken af Napoleon eller Bourbonerne nogen Pension eller Belønning. — H. Steffens, der var to Aar ældre, men et halvt Aar yngre Student end Bruun, og som i Studenteraarene havde omgaaedes ham meget venstabeligt i København, havde ofte villet have ham til Tyskland, hvor han gav ham Udfigt til en bedre Stilling. Der skulde oprettes et nyt Universitet i Bonn, og kort efter Napoleons Fald, da Bruun havde forladt „Journal de l'Empire“ og havde det meget kummerligt og smaadt, var just Steffens i Paris og sagde, at han i Bonn vilde kunne faa en ganske udmærket Plads ved Universitetet; men Bruun foretrak at blive. Han kunde ikke leve udenfor Paris.

*

*

*

Det er interessant at kaste Blikket tilbage paa et saa bevæget Liv som Bruuns. Som en 15 Aars Ungling kom han til København med stærke Kræfter gærende i sig, med Øyst til Virksomhed, til at blive noget mere end almindeligt, — til at blive berømt. Han optræder strax som Forfatter, først af mindre poetiske Ting, dernæst af Kritiker over Kunst og Theater; men snart drages han hen af den franske Revolutions smittende Frihedshyge. Der er for den Unge noget Begejstrende i Videnskabernes Opbrusning under Ideernes Kamp. Der er noget Storladent i et Folks Rejsning mod et mer end hundreedaarigt Despoti. Den Unge rives hen; han ser kun Ideen i, hvad der sker, kæmpe sig frem, og hans Blik tilhylles for den Dæmon, der følger Engelen som dens Skygge. Saaledes gif det Bruun. Endnu ikke modnet til Mand optræder han som Forkæmper for religiøs og politisk Frihed. Sine Meninger fremfører han skarpt og hensynsløst, kun altfor hensynsløst. Sine Jævnaldrende og Andre, der ikke ere i Stand til at udregne Consequentserne, river han med sig. De tiltraabe ham deres Bifald, og han føres videre frem

ad den Bane, han har betraadt. Men herhjemme kunde Myndighederne dog endnu ikke taale saadanne Udtalelser. 19 Aar gammel faaer han sin første fiscalske Action, som følges af flere andre. Næppe 21 Aar gammel bliver han atter sat under Generalfiscalens Tiltale, flygter, maa halvandet Aar opholde sig i et fremmed Land, indtil en tilfældig Omstændighed, en fortjent Statsmands Død og hans rørende Sørgesvad over denne, skaffer ham Tilgivelse. Kun ganske kort kan han blive herhjemme; da løber Ungdommen atter af med ham; han skriver et nyt Angreb paa den bestaaende Regering, sættes igen under Tiltale, flygter atter og forvises i sit 25de Aar fra sit Fædrelands Jordbund. — Gode Ting vare komne fra hans Haand; hans Digte vare læste og for en Del godkendte, og hans Kritik var udbredt. Det Hele forspilte han ved sin fremsufende Færd, ikke grundet paa en moden Overbevisning, men paa ungdommelig Opblusning. — Imidlertid er det rimeligt, at Straffen for hans Ungdomsfordrivelser var ham gavnlige. Det er vel tvivlsomt, om han herhjemme vilde have bragt det saa vidt som Digter og Politiker, som det lykkedes ham i Frankrig at bringe det som Geograf og Journalist. „Det gif ham med Staterne, som Schiller efter hans Bekendelse med Menneskene, da han skrev sine Røvere; hin vilde skildre Staterne, ligesom denne Menneskene,

førend han endnu selv kendte dem. Det var maasse altsaa mere til Bruuns Lykke end til hans Ulykke, at han i sit 26de Aar kom til Frankrig: det Land, som var hans højeste Ideal. Her fandt han tillige en Bane aaben for sit virkelige Talent*). „Hovedegenskaberne i hans Karakter vare en ligesaa stadig Oppositionsaand som ustadig Tænkemaade. Hvad Ustabiliteten i hans politiske Grundsatninger angaaer, da kunde den maasse finde sin Undskyldning i hans Stilling som politisk Organ for et Folk, der er modefygt endogsaa i sine Meninger. Som Forf. besad han ogsaa i Modersmaalet den Værdi i Stil og Foredrag, som de Franske agte saa højt. Skade er det, at hans fleste Skrifter vare af den Art, at de stode i politiske Tidsskrifter, som sjelden læses, naar de ere nogle Aar gamle. Hans Navn vil blive uforgængeligt i den franske Litteratur“**). — Den tykke Værde G. B. Depping skildrer i sine „Erindringer“ Malte = Brun paa følgende Maade: „Han havde ganske blondt Haar [som han bar i en lang Pidsk ned ad Nakken, indtil Dehlenschläger fik ham til at støre den af], ligeledes blonde Øjenbryn og et blondt Skæg, som han aldrig lod rage, men blot klippede. En af hans Tænder ragede noget stærkt frem . . . Brede

*) „Skilderi af Kjøbenhavn“, 1827 Nr. 39.

**) Sammenfæds.

Skuldre og en kort Hals gjorde, at han gif noget bøjet. Han udtalte Fransk meget haardt og ubehageligt; men hans Tale var saa flydende, og der strømmede en saadan Fylde af Tanker frem fra ham, at man derover ofte glemte hans Udtale." Da „Journal des Débats" var det bedst redigerede Blad i Frankrig og blev læst af Alle, saa var en Artikel af ham tilstrækkelig til at gøre en Boges fuldstændige Lykke eller Ulykke. Derfor frygtede Alle hans Dom og søgte hans Vensteb; ikke alene Boghandlere, men Lærde gjorde ham deres Opvartning for at staafe sig hans gode Dmtale eller i det Mindste undgaa en vel haard Dom.

Bruun elskede altid Danmark og alt Dansk. Som Journalist søgte han at virke til dets Gavn og behandlede ofte danske Anliggender. Han søgte i Frankrig at udbrede dets Hæder, og Danske bleve altid venligt modtagne af ham. P. A. Heiberg og han omgiffes dog ikke; de kunde ikke udstaa hinanden. Hans Mindedigt over Slaget paa Københavns Rhed d. 2den April 1801 have vi allerede omtalt. I første Aargang af „Journal général de la littérature étrangère", Paris 1800—1, har han leveret en Udsigt over den nye danske Literatur, hvoraf et Udtog findes i „Lærde Efterretninger" for 1801. Han var isydselsat med at samle Materialier til en Danmarkshistorie

paa Frankst, ligesom han ogsaa arbejdede paa et Værk om det gamle Scandinavien med særligt Hensyn til Stamme, Sprog og Tro (s. Tillæg VI.); men Døden hindrede ham i at fuldføre disse Arbejder. Desuden skal han have tilsendt Frederik VI. Planer til Anlæggelsen og Ordningen af Kolonier. I denne Retning havde han vidtgaaende Planer, af hvilke mange vel vare uudførlige, men som dog indeholdt meget Nyttigt, som ingen Statsmand hidtil havde tænkt paa, fordi Statsmænd sjelden ere store Geografer. Han lod i „Journal des Débats“ indrykke flere Ideer angaaende Kolonierne og mente, at Frankrig nok vilde kunne blive en stor Kolonialmagt; men han oversaa vistnok Englands store Overmagt tilføes, som vilde staa Frankrig hindrende iveness*). — Et Brev fra Bruun (s. Tillæg VII) af 5te August 1825 fortjener særlig Opmærksomhed**). Det er skrevet til Hr. A. A. Feldborg (født i København, men død som Lærer i Engest ved Universitetet i Göttingen 1838), som havde i Sinde at gennemrejse Sjælland for at tage Skitser fra adskillige Steder. Han giver først en meget smuk og poetisk Skildring af saavel Nørrejyllands som Sønderjyllands ulige Egne, og dernæst

*) „Morgenblatt für gebildete Stände“, Febr. 1827.

***) Det findes trykt i „Arkiv for Historie og Psykologi“ 7de Bind, samt i N. K. Øst: „Materialier“ Nr. 5.

fremfører han adskillige Ideer til Byllands hyske Forædling, om hvilke han siger, at de ere uddragne af et langt Memoire over dette Spørgsmaal. Hvilken Skæbne dette Memoire har havt, er ikke godt at vide; men sørgeligt er det, at det ikke er kommet frem for Offentligheden, da det efter de i Brevet fremsatte Uddrag at dømme maa have indeholdt flere interessante Ting, som maaste nok fortjente en nærmere Overvejelse, og desuden kunde være endnu et Bevis paa, med hvor stor Kærlighed Bruun betragtede Alt, hvad der angik Danmark.

Malte-Brun fortæller os selv i en Erklæring, indrykket i „Le Spectateur“, at han efter Gustav IV.'s Affættelse med stor Iver arbejdede paa at faa Sverrig forenet med Danmark og at hindre Marchal Bernadottes Udvælgelse til svensk Tronfølger, paa at bevirke en fransk Invasion i Sverrig i „Gustav V.'s“ (G. IV.'s Søn, født 1799) Navn og endeelig at hindre, at Norge løsreves fra Danmark. Det er mærkeligt nok, at en Journalist i sit Studerekammer i Paris har villet fatte Bestemmelse om de nordiske Staters Skæbne. Hans litteraire Held havde uden tvivl opmuntret ham; men hans politiske Planer mislykkedes fuldstændigt. Sammen med en rig Handelsmand i Norge lagde han Planen til en „Association coloniale scandinavé“; Planen blev forelagt Napo-

leon, og han havde 1810 Haab om, at Keiseren vilde laane sin Arm til dens Udførelse, da Udvælgelsen af et nyt Dynasti just skulde ske i Sverrig. Han lod i de franske Aviser indrykke en Opfordring til Svenskerne om at vælge Kongen af Danmark til deres Tronfølger for saaledes at forene de tre Lande, og denne Artikel blev optagen i de udenlandske Blade som kommende fra Napoleon. Desuden lode Medlemmerne af „det scandinaviske Selskab“ en Mængde Flyveskrifter udbrede, hvoraf man skulde faa den Tro, at her handlede efter Napoleons personlige Ønske. Den franske Chargé d'affaires i Stokholm blev herved forledet til at handle i Selskabets Aand; men Bernadotte vandt Sejr over de danske Agenter, og, da saaledes hans Valg var sat igennem, blev den franske Chargé d'affaires afskediget, fordi han altfor let havde fattet Tiltro til Bladartiklernes og Flyveskrifternes Indhold. Malte-Brun tabte dog endnu ikke Haabet og Modet, men begav sig til Napoleons Hovedkvarter, som han fulgte en Del af Aaret 1814 (1813?), idet han søgte at bevæge Keiseren til at gøre et Indfald i Sverrig i „Gustav V.'s“ Navn; men hans Forslag blev bestemt afvist. — Med lignende Iver forsvarede han Norges Kamp for dens Selvstændighed, støttende sig til Legitimitetens Grundsætninger. Han skrev til Gunst for Prinds Kristian Frederik,

som havde ladet sig vælge til Norges Konge, og holdt ikke inde med Kampen, før hele den norske Nation havde tiltraadt Foreningen med Sverrig *).

Da Prinds Kristian Frederik (Nr. VIII.) 1822 var i Paris, mødte de Danske, som dengang vare der, i Prindsens Bolig for at hilse paa ham ved hans Vortrejse. Blandt disse var ogsaa Malte-Brun, hvorimod P. A. Heiberg ikke vilde møde, da han ikke tidligere var bleven indbudet af Prindsen. En anden Grund var der vel ogsaa, nemlig den, at, medens Bruun endogsaa i sin Landslygtighed altid bevarede sin Kærlighed til Danmark, saa havde Heiberg stillet sig helt fjendtligt overfor det; hans Familie var norsk, og siden sin Landsforvisning fra Danmark vilde han kun anses for en Normand. Prindsen kunde imidlertid ikke godt indbyde dem paa Grund af den Landsforvisningsdom, som var overgaaet dem. Men han ønskede Dommen hævet og lod dem ved sin Adjutant vide, at han gerne vilde se dem blandt de øvrige Danske, naar han rejste**).

Uagtet Bruun i en mere fremrykket Alder næppe vilde have fundet sig vel i Danmark, og flødt han

*) Angaaende hele denne Fremstilling se nærmere „Biographie nouvelle des Contemporains XII. 1823, S. 335 f.

**) S. Réé: „Fædrelandet“ for 1868, Nr. 46.

vel næppe for Alvor kunde tænke paa at forlade Paris og bosætte sig her, saa ønskede han dog meget at faa sin Landsforvisningsdom hævet og faa Ret til at besøge sit Fædreland og sin Slægt. For at faa dette Ønske opfyldt, oversendte han da Frederik VI. sit Skrift om Legitimiteten og ledsagede det med en Skrivelse, hvori han udtrede sin Urefrygt for Kongens Person, sin Hengivenhed for Danmark og sin Smærte over, at han ved Ungdomsubefindighed havde mistet sin Ret til at kaldes dansk Borger*). Han havde da den Glæde, at Kongen elleve Maaneder før hans Død, d. 18de Januar 1826, havde den Dom, der var overgaaet ham; men, førend han kunde gøre Brug af denne Raade, kaldtes han bort fra dette Liv.

*) Dette Brev, der findes omtalt i Nekrologien over Bruun i „Dansk Litteraturlidende“ for 1827 Nr. 4 og et Par andre Steder, maa desværre være gaaet tabt. I Geheimarkivet findes det ikke.

Tillæg.

I.

Nøjsomhed.

(1792).

Rundt omkring Despotens Trone svæver
 Pragtsfuld Evang og purpurklædte Sorg.
 Se, hvor Rigdoms arme Træl hist bæver:
 Døden banked nylig paa hans Borg!
 Se, den stolte Bismand græmmer sig,
 For hans Bog blev ej udødelig.

Men hvad ser jeg hist, hvor Armod hegner
 Trygt omkring den ubemærkte Braa?
 Sundhed, Ustyd, Dyd og Frihed tegner
 Paa hvert Ansigt Himlens milde No.
 Hvo har med veldædig Tryllemagt
 Et saa yndigt Underværk frembragt?

Som en sølig Sommeraften kvæger
 Arbejdsmanden efter Dagens Sved;
 Som et Smil fra den Tilbedte læger
 Dybest Saar af haabløs Kærlighed:
 Saa guddommelig, o Nøjsomhed,
 Smiler Du til Kingheds Volig ned.

O, jeg ser Dig, Du, som blid hidleder
 Til Din Dyrkers Hjem ustyret Fryd,
 Du, som for hans glade Øje klæder
 Nøgne Ørf i Vaarens luse Pryd.
 Ham, som drak Dit Vælds det rene Vand,
 Guders Nektar ej forføre kan.

Alle Daarens falske Glæder ile
 Bort som Nattens Synner for Dit Blik;
 Alle Visdoms sande Glæder smile
 Ifkuns da, naar Du ved Siden gik;
 Kroner trykke, naar Du slygted hen,
 Det er Slavelænken for Din Ven.

Vil en gunstig Skæbne mig beskytte
 Mod en glimrende, men farlig Lod,
 Du, o Nøjsomhed, i Ringheds Hytte
 Være skal mit Rok, min Dverflod.
 Skal jeg høit i Lyffens Tempel staa,
 Du, min Skjtsaand, mig ved Siden gaa!

II.

Aristokratiske Skaaler.

Et Melod. Jeg synger gierne om Kongers Magt.

Bort Jacobinsthed fra dette Lag!
 Bort Frihedsstaaler og Frihedsviser!
 Kun Monarkiets den gode Sag
 Bort Hjerte hylber, vor Tunge priser.
 Ja, gid Musketter og gid Kanoner
 Maae trygt bestjærme al Jordens Troner!
 Hver Trones Skaal!

Næst efter Tronen bør Ud'len staae,
 Og derpaa først de Gemeene komme;
 Thi gammel Orden haandhæves maae,
 Trods alle næsvise, nye Domme.
 Du Hjørnesteen for al Kongedømme,
 Højbaarne Adel! af Hjertet tømme
 Vi her din Skaal!

Dig, store Thydskland vi takke bør:
 Du Adelsmand os i Flokke sender.
 I Krig du stedsse Mirakler gjør
 Og fejrer altid, naar du ej render.

Dg havde Fransken kun høflig været,
 Du sikkert var til Paris marcheret!
 Stor=Tydslands Skaal!

O franske Brindsfer, jert Navn er stort
 Blandt Creditorer, paa Hværverhuse:
 Vel sandt jert Felttog kun vared' kort.
 Dog, det forevige'd' Schiraks Muse.
 Cousins jer Kongerne endnu kalde;
 Paa Knæ for Eder Kafejer falde:
 Skaal derfor, Skaal!

Brinds York var smidig og rask og snild:
 Men høflig, høflig han var tillige,
 Han Ret ej altid beholde vil,
 Dg tit man saae ham sin Plads at vige.
 Til Verdens Lykke paa ny han være
 Anfører for sin Hr. Faders Hære!
 Brinds York, din Skaal!

King George er langt fra at være béte,
 Dg herligt Kortene for ham falde.
 Det er kun Heiberg, som nægter det,
 Som tør hans Raadgiver „Satan“ kalde,
 Nei, Visdom al hans Regjering røber,
 Dg det er Løgn, at han Stemmer kjober,
 King George, din Skaal!

Kan Retten tolkes med større Synd,
 End naar man tolker den med Kanoner?
 Og tør vel Nogen det kalde Synd,
 Hvad Konger gjør for at vinde Kroner?
 I Tree, som deelte nys Polens Rige,
 For Ter al Jordklodens Duffer stige:
 Gud lønne Ter?

O, I som Cramer forjog fra Nord,
 Da frak han voved' Bethion at rose! —
 Her standfær Tungen! her mangle Ord!
 O, gunstigt tager det ej for Skofe,
 Om, uden mere Introducering,
 Vi drikke, henrykt ved sliq Regjering,
 En velment Skaal.

Ia straffet vorde hver Sansculot,
 Som frak tør grave paa Kongers Vre!
 Man strax maa hævne sig for hans Spot:
 Dertil Fiskaler i Verden ere,
 Et nyttigt Embed', hvor sure Miner
 Mod det end gjøres af Jakobiner.
 Fiskalers Skaal!

Men godt gagere man alle dem,
 Som tappert fægte mod Demokrater,

Som gaae paa Folkebens=Banen frem,
 At redde Kirker og Potentater.
 Til Kamp! Til Kamp imod Frihedsflokken!
 Til Kamp! Til Kamp imod Rjætterflokken!
 De Kæmpers Skaal! *)

-
- *) Denne Vise er en af de „aristokratiske Psalmer“, der findes i „Anhanget“ til „Aristokraternes Catechismus“, 1796 S. 34—37. Den er trykt særskilt under Navn af „Aristokratiske Vise“ (uden Nav); men med Undtagelse af V. 2 ere større eller mindre Rettelser foretagne i hvert Vers; V. 6 og V. 7 ere ombyttede; V. 4 og V. 8 ere udeladte, og V. 10 (V. 8) lyder saaledes:

Man godt gagere maa altid den,
 Som drøjt og slyndigt mod Frankrig skriver,
 En Mand, som vores Hr. Folkeven,
 Besjælt af sand royalistisk Iver.
 O, trods hver Fjende, dit Blad skal leve,
 Og for din Pen Demokrater bæve!
 Din Skaal, din Skaal!

III.

Ode ved Bernstorffs Død.

Højt toner Herthas Dal af dyb, af angstlig Klage!
 Og Fjeldets Marmorhald den sukker hult tilbage!
 Og Genlyd svarer den fra Dannerkongens Borg! —
 Sorg i den guldne Sal, Sorg i de dunkle Hytter,
 Hvor Taarne knejse stolt, hvor Hyrden Telte flytter,
 Hvor Vølger bruse vildt, er idel, idel Sorg!

Saa begræde ifkun Børn en Fader. —

Saa begræder kun et Folk sin Ven. —

Hør det, hør det højt fra Nordens Myriader:
 „Vi har tabt en Fader og en Ven!“

Ja, langsomt rulled' Tordnen. Bange Nord!
 Hvor lytted' Du! — Et Anald! — Med Lynet foer.
 Den faldt, den Eg, i hvis udstrakte Stngge
 Dan, Nor og Svea, Haand i Haand,
 Omflynged' af et nyfødt Rosenbaand,
 Midt i Evropas Storm sad jublende og trygge.

Danmarks Genius! — af er det Dig?
 Mærke, hængende Cypresser flynge sig

I den Egekrands, Din Tinding smykker.
 Sorgen nagler Dine Fjed.
 Langsomt frem uvillig Fod Du rhykker
 Til Din Bernstorffs Hvilested.
 Ofte taaredugget, ofte kysst,
 Op til Dit beflemte Bryst
 Du hans Urne trykker.

Sig, hvo er Du, som ned i Graben strøer
 De sønderrevne Palme-Krandsfe?
 Tungt slaaer Din nøgne Barm. Din Smærtes Toner
 standse
 I det bespændte Bryst. Suk paa Din Læbe døer.
 Dit gylde Fjldeshorn er svøbt i natligt Slør.
 O, Fred, Du trøste Dig! Dit Tempel, han Dig
 bygged'

Paa Retfærds Klippegrund, det staaer,
 Omstraalet af hans Aand, for Hundredaar betrygget,
 Trods Havets Brus, der mod dets Marmorfødder
 slaaer.

Ia, stor ved velgørende Daad,
 Det var Du, — Du Mand, som døde! —
 Lad Voldsmand, tilbedet for glimrende Brøde,
 Omringet af Troner og Grave, af Altre og Graad,
 Ved alle sine Lejres Brag
 Sig idel udsødelig Skændsel opdyng!

Dg paa hin store Alvors=Dag,
 Naar Konger skal med Rødmen Slaver møde,
 Naar Stumhed skal slaa den smigrende Rhyng,
 Naar intet løgnfuldt Marmor knejser mer,
 Da skal han hilses af Forbandelser. —

Men Fredens Ven! hvor spirer Hæder
 I hvert hans Fjed! Han gaaer, ombands't af alle Glæder,
 En Himmel i sit Bryst, en Verden for sin Fod.
 Ej Enke og ej Brud ved hans Triumfer græder,
 Thi paa hans Sejers=Arands er intet Stænk af Blod.
 Naar Guder deres Søn tilbagekræve,
 Fly konstlet Støj! fly lejet Smærtes Tolk!
 Omkring hans Dødsfeng Hjærter bæve,
 Omkring hans Gravhøj staaer i Sorg et Folk.
 Hans Daad skal leve!
 Hver Ager bølgende af Guld, —
 Hver Klover=Eng, hvor sikkre Hjorder træde, —
 Hver fredet Abildgaard i Høstens Purpurklæde, —
 Hver Stad, i Palmers Ly, af Flidens Skarer fuld, —
 Hver Bugt, som trygt modtog den rigdomthngte
 Sejler —
 Til fjærne Slægt hans Navn, hans Ros genspejler.

Højt rejse Slægter sig til Mord!
 Højt hyls Dødens Bud fra Syd til Nord:

„Strøm Blod, om Marmorflot, om Straatagshytter,
 „Paa Bjerg, i Dal, i vilde Sø!“
 Jordkloden skælver alt paa sine gamle Støtter.
 En Verden hærjes skal, en Mennesk'flagt skal dø.
 Thi Vilje-Tronen faldt. Dens bragende Ruin
 Opvakte Kongerne. Hvor fubhed' deres Harmel
 Hver stormende i raske Tordentrin,
 Hver med et løftet Fjeld i milelange Arme,
 De rased' mod Olymp, Jordguderne! —
 Men Friheds-Lyn foer ned fra sammenpress'de Skyer. —
 I Støvet ligge de! —
 Kun Norden den forbovne Kamp undflyer.
 Oplyst af Bernstorffs Bid, af Bernstorffs
 Haand fremledt,
 Det ser Europas Angst i rolig Majestæt,
 Ser sine trygge Flag paa alle Have svæve
 Og for sit Alvorsblik hver dristig Voldsmænd bæve.
 Ja Dig, som sejerlynnende har strakt
 Til Stjernerne Din Ros, til Polerne Din Magt,
 Den overbundne Jords Lovgiverinde,
 O Roma-Frankrig, Dig har Danmark til Veninde.

Men Din Tubas stolte Toner
 Dæmp, o dæmp, Kalliope!
 Se, den dalede, Din Sol! O, se
 Natomhyll'de sørgende Nationer!

Dæmp, o dæmp Din Tubas stolte Toner,
 Slør Dit Guddomsblik, Kalliope!
 Kun, som Havets Skulp for Aftenvinde
 Mod den tavse Kyst, Dit Suk opløste sig!
 Fjerne Klippevælds den matte Rislen lig',
 Mellem Danmarks Taarer Dine Taarer rinde!

Tunaby, den 7 Juli 1797.

IV.

Slaget ved Tripolis.

Et lyriskt Digt,
 Danmarks Søkrigere
 tilegnet.

(København 1797.)

Hil Dig, Du Jordens Hersterinde,
 Du Havets Dronning, Tapperhed!
 Du vandrer; Bølger synke, Fjælde svinde;
 Hin Stad Du rejste, hin nedtraadtes i Dit Fjed:
 Men om Din Bøse straalers Eviighed.
 Din Søn staaer, lig en Gud, blandt Jordens Skarer:

De juble ved hans Smil, de fittre ved hans Harm.
 Han løfter Verdens Skæbne i sin Arm:
 Og, — over, under, om ham Dødens Farer, —
 Er hans urhyggelige Bryst
 En Mur af Diamant om alle Himles Lyst.

Ve den Stad, Du viger fra!
 Dens Navn er Skandfel. Dens Maal er Trældom.
 Snart dundre Trin af Fjender om dens Porte.
 Omsonst ved Altret hylter Du, o Fejge.
 Bag trefold Kobbermur Du skjuler Dig omsonst:
 Din Fjendes er det Alt,
 Dit Slot, Dit Guld, Dit Bord, som dufter Bellyst,
 Og, Træl, Du selv.
 Din Stad vorder Ulvenes trygge Skjul,
 Border pestaaendende Vandsump.
 Uglen hylter i de tidselbegroede Haller.
 Ensomt følger det hensmuldrende Taarn.
 I næste Old stal enkelt Grandster spørge:
 „Hvor var dens Sted?“ — og Ingen ved det.

Men Tapperhed, Din Vælde bryder
 Aarhundredernes Nat og rovsyg Glemsels Skjul.
 End bruser Røgebugt Dit Navn, o Fiel,
 Og Væsfels Torden end fra Dynakil gentyder.

Ad Stjernebanen frem Du træder
 Det stælvende Olymp for Herkul aabner sig
 Din Trone staaer blandt Guders Straalesæder,
 Og Ståbnen, Ståbnen kun Du øjner over Dig.

Svar, Velt! Du mørke Nordhav, svar!
 Naar var ej Tapperhed vort Nordens Skjtsgebinde? —
 Hvo saa en Danst, og saa ej den? — Hvor var
 Den Bugt, der Danstte veg? Kan Avind selv den finde?

Hvad, svage Røver, troer Du, Danmark
 Henslumret er i Blødheds Rosenarm?

Vid!

Saa hviler Himlens Orn paa Klippen blandt sin
 Engel.

Saa hviler Orknens Konge paa sit Bytte.
 Han rejser sig! Han fæster i Din Nakke
 Den hvassse Tand.

I røde Strømme sprudler Du Livet ud.
 Dødskrampe sammenknuger Dit Hjerte.

Hør blandt Stryterne *) den danstte Torden lyde!
 Fra forbystte Atlas gjalder den igen.

*) De navnkundige Strytiske Stær ligge i Tripolis's District, og Atlas-Fjelbet gaer sønden om det.

Billes tatte Lyn Salpeterskjen bryde;
 Dannebrogge flyder højt paa den.
 Stænger rasle; Tovge hvine; Master knage;
 Rugler zisse over Vølgetoppe hen.
 Matt' de fløj, o Hohlenberg, tilbage
 Fra Din stolte Datters Egebryst. *)
 Tys! — Hist Sarpens knuste Kaaer segne.
 Fjender vrime, Sabler klorre, Rugler regne,
 Graadigt hviner Maurist Myrdelyst.

Al, Iyn og tordn til Hjalp, Rajade!
 Sejersraab til Dødshyl byttes nu.
 Brat Dit mørkblaa Svælg, o Afgrund, Du oplade!
 Dine Hekatomber sluger Du!
 Misundelige Nat, hvi breder
 Du Dine Binger over dem?
 Ej en, ej en var sluppet hjem!
 Du kun, Du kun redder dem
 Fra det mørkblaa Svælg og fra de danske Ræder.

Dog Sejersgubinden vinker!
 I Vest hun viser os en større Krands.
 Du haaner Dannebrog, o Numide? **)

*) Man erindre sig, at Fregatten Rajaden er konstrueret af Kaptejn Hohlenberg.

**) Algier ligger i det gamle Numidien.

Du tør udæfte hine Tordner,
 Der Dine Brødre slog? —
 Velan! lad Jorden kysse Dine Lænter,
 Men Danmark ej.

Til Sejls! Til Kamp! Med Brag af de fjendtlige
 Flaader,
 Med Sig, med Blod, bedæfte vi Middelhavs Skæd.
 Hver Danst er Juels og Adlers Broder;
 Hver Danst til Sejr og Ros er fød.

De flye! De flye! I Bølgen de vorde begravet!
 Afsted, afsted, forfølgende lynner afsted!
 „Frygtbare Danmark, Dronning paa Havet!“
 Gentilde Afrikas skælbende Bred!

Mulmet svinder. Kampen tier.
 Over Havet smiler Dag og Fred.
 Men hør, hvilke Jubler opstige om Belt og Sund!
 Hvor herligt vaagner Du i Øster,
 Triumfens Sol! —
 Flet Lavrbær om Din Tinding, Danmark!
 Bered Din Glædesfest, Du Heltes Moder!
 Al til Din Røst, il did med Længsels aabne Favn;
 Thi se! de komme.

I Tordner komme de, i Staalets barste Glands,
 De komme, svævende i Kampers Vølgedands;
 De komme — Godan jubler dem imøde,
 Og Sundet bruser fro: „Velkomne hid igen!“
 Skjoldungens, Folkets Raab tilfammenstøde:
 „Velkomne, Havets, Sejrens, Danmarks Mænd!
 Sa, Dal og Fjeld og Strand skal højt gentage:
 „Velkommen Du i al Din Glands tilbage,
 „Du Sejersstjerne i det mørke Slag,
 „Du aldrigoverbundne Danner=Flag!“

V.

La résistance des Danois.

le 2 Avril 1801.

Thermopyles de la Baltique,
 Déroit qui du tyran des mers
 Braves le trident despotique,
 Oui! tu l'as reconnu ton pavillon antique,
 Qui repoussa toujours et la honte et les fers.

Il vient ce vainqueur intrépide,
 Dont Abukir a vu l'effort audacieux;
 Il vient dicter au Nord ses décrets orgueilleux.
 Ses nombreux povillons couvrent la plaine humide;
 Il enchaîne les vents, il conjure les flots,
 Neptune cherche en vain à briser ses vaisseaux;
 Assise au gouvernail la Fortune les guide.

Ainsi parle ce fier Anglais:

«Vous résistez au souverain de l'onde.
 «Tremblez! la foudre est prête, et le tonnerre gronde.
 «Belle reine du Sund, Copenhague, à jamais
 «Tu disparaîtras de tes rives.
 «Je vais lancer la mort sur tes flottes captives,
 «Mes feux vont dévorer l'orgueil de tes palais.»

Mais ils ne tremblent point sur leur rive tonnante,
 Le brave Frédéric, et les braves Danois.
 Prêt à vaincre ou mourir en défendant nos droits
 Fischer conduit sa phalange vaillante,
 L'indomptable Lassen, le belliqueux Thurah,
 Qui meurt en répandant la flamme et le carnage.
 Héros, qui succombiez sur ce sanglant rivage,
 Longtemps de vous l'Anglais se souviendra;
 Réveillé par votre courage,
 De ses indignes fers le Nord se défendra.

Ombres chères, ombres plaintives,
 Ils ne sont point sans fruit, vos généreux efforts;
 Voyez Nelson pleurer ses braves sur nos rives,
 Ses vaisseaux sont couverts de débris et de morts;
 De la Baltique en vain [s']ébranlent les barrières;
 Mais ce n'est point assez! vengeons, vengeons nos
 frères!

Vous, lieux, témoins de son aveugle orgueil,
 Ah! soyez-le de sa ruine;
 Ouvre en tonnant, o Sund! ton humide cercueil
 Thermopyles! bientôt devenez Salamine!

M. C. Brun, danois.

VI.

En Skrivelse

af 1824 fra Malte-Brun til en Ven i København; den
 blev trykt som Circulaire og findes i Additam. Additam.,
 14 i Fol., paa Univ.-Bibl.

Jeg bebyrder Dem herved med et Anliggende, der
 maaske vil interessere Dem baade som Patriot og
 som Historiker. Jeg har i nogle Aar tænkt paa at
 skrive, paa Fransk, et historisk Skilderi af det gamle
 Skandinavien, med særdeles Hensyn paa Sprog,

Stamme og Tro. Mønes nyeste Verk over dette Emne er en ren Rudbeckianisme; og med den hele naturphilosophiske og symbolske Skole i Tyskland er det kun lidet bevendt. Det som jeg mundtlig har berettet til Mænd som Kemusat, de Sacy, Chezy, Petronne o. A. om de nordiske Oldsager, om vor Mythologies Aand, om Sprogets Stammeforskjellighed, har vakt megen Opmærksomhed, og har foranlediget mange Opfordringer til mig at udgive Noget derom i den suhmste Skoles Aand.

Jeg har vel i det herværende kongelige Bibliothek Afgang til en god Del danske Bøger; men for at begynde Beredelse til Trykken af et betydeligt Verk over Skandinavien, maa jeg selv besidde henimod et Par Hundrede Hovedværker, udkomne, paa Dansk, Islandsk, og Latin, i Danmark, foruden en Snees Stykker udkomne i Sverrig.

Da Indkjøbet af saa mange Bøger paa eengang dels vilde koste en større Summe, end jeg nu kan affee, og der dels gives en Mængde vigtige Smaa-
skrifter, som ofte ikke ere at faae for Penge, vil Anskaffelsen af et udvalgt nordisk historisk-antiquarisk Bibliothek være forbunden med Vanskeligheder. Da imidlertid Verket, naar det blev færdigt, kan formodes at vorde oversat paa Engelsk og paa Italiensk, som det skete med min Geographie, og det saaledes

vil tjene til at udbrede Kundskab om Scandinavisk Oldtids Mærkelighed og Hæderlighed, har jeg tænkt, at offentlige videnskabelige Instituter muligens ville kunne overtales til at understøtte og fremme dette litteraire Foretagende.

Derfom det behagede det kongelige Selskab for dansk Historie og Sprog, det magnæanske Institut, og den antiquariske Commission at vise den Gunst at skænke mig deres Forlagskrifter, vilde Anstæffelsen af hvad jeg endvidere til mit Djemed behøvede, falde mig ulige lettere. Adskilligt som ikke er at faae i Boghandelen, tør jeg ogsaa haabe at erholde gratis, f. Ex. hvad mine gamle Venner Etatsraaderne Engels-toft og Thorslacius har udgivet. Ogsaa smigrer jeg mig med den Tanke, at Biskop Münster, samt Professorerne Magnusen, Müller, Nyerup, Rast, Bedel-Simonsen, Werlauf, o. fl. muligens ville, ved Foræring af enkelte af deres Skrifter og Smaaafhandlinger, søge at bidrage til, at gamle Danmark kan blive skildret saa nøjagtig som muligt, og med den Fuldstændighed, der svarer til den høje Standpunkt, som det 19de Aarhundredes Smag og Kritik har opnaaet. Det forstaaer sig selv, at, til Belønning, vil enhver Belynders Fortjenester vorde paastjønede med den vedbørlige hæderfuldeste Citation.

VII.

Paris, 5. Avgust 1825.

Til Hr. Feldborg.

De har forefat at gennemrejse Jylland for at samle Materialier til Deres Fortsættelse af Denmark Delineated. De gør vel deri; Deres skønne Bærk vilde være meget ufuldstændigt og halvsidigt, om De holdt Dem ene til Nerne; for undtagen Møen og Bornholm, saa er dog Nerne i Grunden et fladt og ensformigt Land, som rigtignok bliver til en dejlig Have, til en Park i Søen, hvor der rejse sig Skove og Huse, men det er mindre Omridset end Farvespillet, som giver denne D=Have sine Skønheder; det er de lysgrønne Bøge og de bevægede Bølger og de forbiflyvende Sejl, som danne det pittoreske Hele. I Jylland derimod vil De finde egentlige Landskabsstykker, høje Bakker, vilde Skove og store Fjorde, indelukkede i dybe Dale. Der er den venlige Eli med sine Der; der er det prægtige Flensborg med sin levende Havn og sine grønnende Alléer og sine tølige Brønde; der er Roldinghus med sine Kni-

ner og sit Ekko; Vejle med sit Skovamfiteater omkring sin flade Fjord, hvor kun Vaade lege som i en Sø; der er det lyse, det smilende Horsens, omringet af Herregaarde og Klokkespire og Lunde; der er Aarhus, hvis hele Omegn er Skovbakker og Herregaarde og aabent Hav. Fra Aarhus til Randers eller rettere i den lille fremspringende Halvø, hvor Grenaa ligger, finde De mange Slotte, som ere Frederiksborg i det Smaa og samtidige med dette; der er Klavsholm blandt andre, mærkværdigt som en Dronnings Asylum. I Kallø=Big ere Ruinerne eller rettere Stedet af Kallø=Slot, hvor Gustav Basa sad fangen. Dette pittoreske Jylland varer lige op til Sæbh; der under Skovlandet og ved Kladsstrand begynder den sibiriske eller arabiske Kyst, som gaaer fra Stagen lige til Hjærtning, et forunderligt Modstykke til Østerlandet; der kan De finde en original Scene. Sand opdyngtet i undertiden bratte Høje, vajende Klitgræs, smaa Indføer og Vandfloder, røde af Jærn, som deri er opløst, Huse af Planker paa Stendysser, malede med Tjærefarver, mellem Husene de hjemmeværende Snæsker eller Skuder; ved Siden af denne Flaade, ankret paa Sandbunden, Brag af strandede Skibe, et Bøvsprit fastet imellem Strandens Stene, et Ruf kastet paa en Sandhøj og blevet et Kysthus for Børn, en omvendt engelsk eller skotsk Køl paa et Skar og det

wilbe, brufende, fraadende Hav uden om. Scenen af en Udfibning, af en Nedtrækning af Skuderne i Havet er noget ganske originalt. En Stranding, naar hele Ladninger svømme mod Kysten, er ogsaa en stor Scene.

Det Indre af Jylland vil frembyde Dem megen Forfællighed. Østerlandets pittoreske Skove naa lige til den store Lynghede, og Viborg ligger endnu ret smukt i sine Træers Skygge; men ved Skive er den sidste Skovbakke, og den store mægtige Limfjord har Bester paa kun nogle Kyster, kronede af utallige Bøvtahøje og afvejlende med vide Enge. Dog var der, eller er maaste endnu en Lund ved Sallingfund paa Højris. Den lille Ø Fur og Livø skal være Klippeland; jeg har kun set dem langt fra i Taager. Bester-Jyllands Grønhed og Kulde vil synes Dem at forene noget Engelsk med noget Grønlandsk eller i det Mindste Norsk.

Men Skanderborg med sine Søer og Bjerge, Silkeborg med sine mange Aaer maa sikkert forekomme Dem Deres Pensel eller Gravstikke værdige. Det er det højeste Land i Danmark, og jeg slutter af Analogien med Smaalands i Sverrig, at det kan naa til 1000 Fod over Havets Spejl, fem Gange Møens Højde og to Gange og en halv Bornholms. Man antager 1200 Fod; men jeg troer det ikke, og, om

man paaftod hellere 600 Fod som Højene i Mecklenburg, faa vilde jeg ikke bestemt dove at forsvare Jyllands nyssiste Højhed. Det er en Stam, at Ingen maaler det med Barometer.

Bavtahøjene i det vestlige Jylland ere plantede med vilde Roser og andre Blomster; de have næsten alle i Midten en Fordybning, opstaaet ved Gravhvalvingens Nedstyrtning; det er Børns og selv voksne Folks Hvilebank paa Spadseregange i det nøgne Land.

De maa tegne et jydsk Høstgilde eller en Julestue eller en Kanefart over Fjorden.

Jeg troer, at De vil finde i Jylland baade hos Herremænd og Bønder, men mest hos Præster, den gæstfrie og modtagelse og de velvilligste Oplysninger om alle locale Mærkværdigheder. Man vil modtage med særegen Fornøjelse en Mand, som kommer for at aftegne Jyllands naturlige Skønheder, et Foretagende, som kan have til Følge at lokke fremmede Rejsende ind i det ubekendte og miskendte Land, som dog er nu Danmarks vigtigste Besiddelse, forstaaer sig, naar den bliver opdyrket og befolket, da den kan nære meget let 800,000 Indbyggere.

Men der hører til en Rejse i Jylland for at gøre den frugtbringende mange og vidtløftige Omflakninger. Sky derfor Alfærveje og søg Vand og Skov.

Derjom De havde Tid nok for Dem, saa kunde De have at undersøge en Del vigtige Spørgsmaal, hvoraf jeg blot vil antegne følgende:

1) Faarcavlens Vigtighed og Nytten af at indføre færæiste, ejderstedste og sachsiste Faar i det Dje= med at se, om ikke disse Dyr vilde ved den kolde og fælte Luft og den Jylland egne Flora modtage Ind= virkninger, som kunde frembringe en eller anden god Race.

2) Hesteavlens Forædling ved at udbrede den hvide, Danmark egne, Race, ved at indføre neapolitanste og barbariste Hingste (da det er smukke Hoveder, som ene mangler den jydste Art), ved at oprette Stutterier, hvori et Sogns eller Herreds Bønder tog fælles Interesse.

3) Hvilket skulde være det rigtige Forhold mellem Heste=, Faare= og Studeavlen i Jylland for at betrygge Landmanden en mere sikker og stadig Indtægt?

4) Er overhovedet Korn=Udførsel fra Jylland til flette og svage Priser som de, jeg ser i Hamburgs Pris=Courant, nogen virkelig Fordel? Kan Kornets Qualitet ikke forbedres? Var det ikke bedre at udføre vel tilberedet Mel?

5) Hvorledes gaaer Lybo=Osternes Udførsel over Ringfobing til London eller andensteds? Hvad er Prisen, købt i Landet?

6) Hvorfor søger man ej at overplante skotske og norske Træer og Buskarter til Jylland? Jeg mener, at Spruce-fir og den norske Sand-Tyr kunde trives i den jydsk Hede og selv i Klitten eller Sandørkenen.

7) Tænker man ikke paa at forsøge Muldebær-Buskens (*rubus chamæmorus*) Forplantning til de vestlige Kyster, hvor det er vaadt og koldt som paa de norske Øer?

8) Sibirien besidder en Afart af Ribis, som er krybende og frembringer grønne Bær; den er meget udholdende mod Kulde og vilde lykkes selv paa de nordlige og vestlige Kyster. Planter kunde vel faaes fra Dorpat fra Universitets-Haven, hvor man samler sibiriske Arter.

9) Liedenka eller Isghede er en russisk Afart af Hvede, som kommer meget hurtig frem af den endnu i Bunden friske Jord; hvorfor prøver man den ikke i Jylland?

10) Har man i Jylland Kragebærthug og tænker paa at udbrede denne Plante som den allerbedste for at bestærme og bedække Heder mod Sandflugt? Den har endnu anden Nytte.

11) Er Gnebærtræets Bigtighed for at gøre Brændevin, for at røge Sild, Strømning og Flynkere erkendt, som den burde være, i Jylland? En Rejse

ind i Sverrig, i Smaaland og Vestergothland vilde lære en jydsk Økonom mange nyttige Ting.

12) Der gro Kirsebærtræer i Bergens Stift over den 60ende Bredegrad. Skulde det ikke være raadeligt at forplante dette Træ til Jyllands Vesterkyst, hvor det danske Kirsebærtræ kommer frem med stor Vanstuelighed? Det er en almindelig Regel, at en Væxt, forplantet fra en koldere til en mindre kold Himmeleegn, forædler sig.

Overhovedet vilde jeg forplante en hel norsk Flora til Jylland. Thi det er i Sandhed et fladt Norge, ligesaa koldt som Stockholm og langt mere end Kristiania.

13) Det er meget skønt, at man opretter Stiftsbiblioteker; men skulde det ikke være gør ligt at danne Herreds-Biblioteker, bestaaende af Bøger og Smaasrifter over Landbruget, Haandværker og andre nødvendige Syøler? Man kunde maaske forbinde den ene og den anden Indretning til et Helt.

14) I Steden for mange smaa Selskaber, i Aalborg, Randers, Viborg etc. til Landbrugets og Kunsternes Fremme, vilde jeg hellere se det kongelige Landhusholdnings Selskab organiseret regelmæssigen i Sectioner, en for hvert Amt, men alle forenede for at gaa frem efter fælles Grundfætninger. Det burde have trende Hovedafdelinger:

1) for Nerne, 2) for Nørre= og 3) for Sønder=Iyland. Det skulde holde hvert tredie Aar et stort Landmøde, forbundet med en Exposition af Agerdyrkningens Producter og Instrumenter i Vejle eller Kolding, omtrent som det Møde, Hertugen af Bedford har stiftet i Woburn-Abbey.

15) Blandt de Kanal=Anlæg, som Iyland trænger til, synes mig følgende de mest udførlige. 1) En Kanal sønden om Løgstør for at omsejle Grundene, der standse al egentlig Sejlads for den indre Limfjord. 2) En Kanal fra Skive eller fra Lemvig=Egnen til Ringkøbing=Fjorden. Disse to Kanaler vilde benyttes selv af smaa holandske Skuder eller Sagter for at gaa fra Holland til Sverrig og til Rhavn. Jeg troer, at denne Vandvej vilde have visse Fordele, som kunde opveje den holstenste Kanal. Gudens og Skærnaa vilde jeg blot opryhde og gøre sejlbare for det første.

Jeg haaber, at, om De fremviser disse Ideer, uddragne af et langt Memoire over Iylands fysiske Forædling, vil De finde mange Patrioter, som ville lægge Mærke dertil og kanske angive Dem andre og bedre Bemærkninger. Slutteligen recommanderer jeg Dem det iydskke Sprog, denne høist mærkværdige Blanding af den gamle scandinaviske eller norræna tunga, og af det ikke mindre ældgamle cim=

briske eller angelske. Tydsk er det levende Sprog, som mest oplyster det angelsachsiske, og det har ogsaa Sammenhæng med lowland skotch. Optegn saa mange Ord, saa mange Talemaader, som De kan; lærde Filologer i Rusland, i Tyskland og i Paris have taget med den yderste Opmærksomhed mod de saa Ibeer, som jeg har kunnet give derover. Men i at optegne, læg nøje Mærke til Herredet eller Egnen. Jeg ønsker Dem nu, kære, værdige Landsmand, en lykkelig og følgerig Rejse. Lev vel!

Malte=Brun.

VIII. *)

Allernaadigste Konge!

Det ubehagelige Forhold hvori mine Ungdoms Ubesindigheder have sat mig i Henseende til de danske

*) Da nærværende lille Bog allerede var rentykt, fik jeg Underretning om, at Bruuns Ansøgning til Frederik VI. om Ophævelse af Landsforvisningsdommen (omtalt S. 76), som jeg forgæves havde søgt i Geheimarkivet og i Udenrigsministeriet, fandtes i Justitsministeriets Arkiv. Med Justitsministerens Tilladelse tog jeg da en bogstavret Afskrift af den, og den meddeles nu her.

Løbe, har aldrig forhindret mig fra at være Deres Kongelige Majestet og mit Fædreland i Trofasthed hengiven

Det har stedsse været en Trang for mit Hierte at bevidne Deres Kongelige Majestet den dybe Værfrygt som jeg har følet for Deres høje Egenstaber baade som Fyrste og som Menneste, fra det Øjeblik af at Erfarenhed havde givet mig Evne at skionne.

Det har stedsse været for mig den helligste Pligt at forsvare efter Evne Deres Majestets og Danmarks Interresser, Rettigheder og Være mod al fremmed Uretfærdighed og Ubillighed.

I min Afhandling om Legitimitets=Principiet, som Grundvold for al offentlig Ret, for al sand Frihed og al virkelig Forædling af Stats=Samfundet, har jeg fundet den lykkeligste Keilighed at udtrykke mine Følelser for Deres Allerhøjestes Person og min Overbediøning om de danske Regierings=Grundfætninger (: Side 87. 88 og 252 til 256.) Det er herpaa at jeg grunder den maaste alt for store Driftighed hvormed jeg allerunderdanigst nedlægger for Deres Majestets Trone et Skrift som jeg ønsker i en nye Udgate at rense fra adskillige upassende, men ved personlige Omstændigheder undskyldelige, Ting i Henseende til hvilke jeg udbeder mig et staanselfuldt Dømdømme.

Hvor gierne ønskede jeg at have Kølighed for at kunne arbejnde meere direkte til Fædrenelandets Ære ved at skildre Danmarks Historie og bekjendtgjære i Europa vore Værdes Undersøgelser over Skandinavien! Hvor gierne ønskede jeg at kunne udgive, med Deres Majestets høje Bifald, en Samling af danske, religiøse og moralske Digte! Men jeg har den Blygt først at fuldende min Géographie som jeg har den Lykke at se almindeligen antaget i Frankerige, i Engelland, selv i Nordamerika hvor man eftertrykker den engelske Oversættelse. Saameget som disse fremmede Nationers Bifald smigrer mig, saa føler jeg dog hvergang jeg nævnes blandt dem som Dansk, en hemmelig Smerte ved den Tanke at ikke være erkjendt som dansk Borger og jeg kan aldrig være fuldkommen lykkelig før Deres Kongelige Majestet tillader mig at regne paa Deres Raade, paa Deres Bifald, og at falde mig,

Allernaadigste Konge,
 Deres Majestets
 allerunderdanigste troe Underfaat.

Paris, 19 Sept. 1825.

Malte-Brun.

Det kgl. danske Cancelli anbefalede (18de Januar 1826) Sagens Fremme bl. A. med følgende Ord: „Cancelliet finder og, at der, da det Forhold, hvorfor Supplicanten er dømt, maa ansees som en Ungdoms Ubefindighed, og der nu, siden den Tid, er forløben en saa lang Række af Aar, er Anledning for D. Mstret til at forunde ham den ansøgte Naade, hvortil man og saa meget mere troer at burde anbefale ham, som han er en Mand, der ved sin litteraire Virksomhed har erhvervet sig en almindelig og udmærket Agtelse, ligesom og hans senere Skrifter vidne om, at han nu selv erkjender de Grundsætningers Forkastelighed, som han tidligere har hyllet, og hvorved han har paadraget sig den Straf, om hvis Ophevelse han nu all. [an]holder.“

Der faldt da følgende kgl. Resolution: „Vi ville allernaadigst have den Maltke Bruun ved Bor Høiestrets Dom af 19de Dec. 1800 tilfundne Landsforvisningsstraf ophævet. Rbhvn d. 18de Januarii 1826. F. R.“

IX.

Anføgning

fra adstiftige Medlemmer af Institut Royal de France og andre dalevende Videnskabsmænd til den danske Regering angaaende en Pension til Malte=Brun's Enke. *)

A son Excellence Monseigneur de Juel
Envoyé extraordinaire et Ministre plé-
nipotentiaire de sa Majesté le Roi de
Danemarck près S. M. très Chrétienne.

Monseigneur

La mort vient de frapper l'un des hommes qui ont le plus honoré le nom Danois. Mr. Malte-Brun n'est plus; il a été enlevé aux sciences géographiques qu'il avait assises sur de nouvelles bases et qu'il enrichissait de ses admirables travaux.

Ses nombreux ouvrages lui ont acquis l'estime et la reconnaissance des savans non seulement de la France, mais encore de l'Europe entière. Les soussignés croiraient manquer à ces nobles sentimens, s'ils ne s'empressaient de supplier votre Excellence d'intercéder auprès de son Roi pour la malheureuse famille de ce savant illustre, et d'appeler sur elle les regards paternels et les bienfaits

*) Denne Anføgning findes i Udenrigsministeriets Arkiv.

de ce Monarque ami des sciences et protecteur des savans.

Cette famille est dans l'infortune. Tout entier à la science, Mr. Malte-Brun ne lui a laissé d'autre héritage que sa haute renommée. Il comptait sur de longs jours pour assurer le sort de ses enfans. Une destinée rigoureuse a trahi ses espérances. Il est tombé au milieu de sa course, abandonnant ce qu'il avait de plus chère, aux soins de la providence et aux bontés de son Roi.

Les soussignés ont l'honneur d'être

Monseigneur

de votre Excellence

Les très humbles serviteurs

Coussin.

Chézy.

L. Bon Silvestre de Sacy.

Gonellier (?).

Mongez.

J. A. Bucher.

Jomard.

Adrien Balbe.

De Larenaudiere.

Quatremere.

Daunou.

Naudet.

Boissonade.

Chateaubriand.

Alexandre de Humboldt.

J. P. Abel Rémusat.

Le Cie de Bray min. de
Bavière avec le plus
juste intérêt.

C. B. Hase.

Le Cie de Sorge.

J. B. Gail, de bien bon
coeur.

J. Saint Martin.

Aubert du Petit-Thomas.

Amaury-Duval.

Den danske Minister i Paris, Suel, anbefalede i en Skrivelse af 6te Januar 1827 Ansøgningen, og Departementet for de udenlandske Sager anbefalede den ligeledes i en Indstilling af 22de Januar. Alligevel fik Enken dog ikke nogen Pension fra Danmark; men ved Rescript af 3die Februar befalede Kongen, „at der, til Disposition af det Kongelige Departement for de udenlandske Sager, skal stilles en Sum af 1000 Francs, hvilken allernaadigst er bevilget den i Paris afdøde Malthes Bruuns Efterladte som Gratification.“

Der 21. April 1839.

Victor Adolf Malte Bruun,
en Søn af den i Aaret 1800 fra
Danmark forviste *Malte Conrad
Bruun*, er sidste Lørdag afgaaet
ved Døden paa sit Landsted i Mar-
coussin, en By i Departementet
Seine og Marne, nogle Mil Syd
for Paris. Den Afdøde, der var
født i Frækrig 1816, studerede op-
rindelig Historie, i hvilken Videnskab
han blev Professor i Sainte Barbe og
Stanislas. — Bruun, der var velha-
vende, havde allerede mange Aar for-
inden sin Død trukket sig tilbage til
sit Landsted for ganske at hellige sig
til det geografiske Studium, som var
ham kærere end hans egenlige Fag.
Fra hans Haand foreligger utallige
Studier og Arbejder af geografisk Ind-
hold. Da Døden overraskede ham,
var han beskæftiget med den nystore
Udgave af Faderens Geografi, et mo-
numentalt Værk paa mange tykke
Bind.

SCANNEDE
DIS-Danmark

